

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

17 aprilie 2018 *

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Mediu – Directiva 92/43/CEE – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Articolul 6 alineatele (1) și (3) – Articolul 12 alineatul (1) – Directiva 2009/147/CE – Conservarea păsărilor sălbatice – Articolele 4 și 5 – Situl Natura 2000 «Puszcza Białowieska» – Modificarea planului de gestionare forestieră – Creșterea volumului de lemn exploatabil – Plan sau proiect care nu este necesar în mod direct pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ acest sit – Evaluare corespunzătoare a efectelor asupra sitului – Atingere adusă integrității sitului – Punere în aplicare efectivă a măsurilor de conservare – Efecte asupra ariilor de reproducere și de odihnă ale speciilor protejate”

În cauza C-441/17,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 20 iulie 2017,

Comisia Europeană, reprezentată de C. Hermes, de H. Krämer, de K. Herrmann și de E. Kružiková, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Republicii Polone, reprezentată de J. Szyszko, ministrul mediului, de B. Majczyna și de D. Krawczyk, în calitate de agenți, asistați de K. Tomaszewski, ekspert,

pârâtă,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. Malenovský și E. Levits, președinți de cameră, domnii A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos și E. Regan (raportor), judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 decembrie 2017,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 februarie 2018,

* Limba de procedură: polona.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin:
 - în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17/UE a Consiliului din 13 mai 2013 (JO 2013, L 158, p. 193) (denumită în continuare „Directiva habitate”), întrucât a adoptat o anexă la planul de gestionare forestieră a districtului forestier Białowieża fără a se asigura că această anexă nu va aduce atingere integrității sitului de importanță comunitară (denumit în continuare „SIC”) și ariei de protecție specială (denumită în continuare „APS”) PLC200004 Puszcza Białowieska (denumite în continuare „situl Natura 2000 Puszcza Białowieska”);
 - în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, precum și al articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatică (JO 2010, L 20, p. 7), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17 (denumită în continuare „Directiva păsări”), întrucât a omis să adopte măsurile de conservare necesare în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale care figurează în anexa I la Directiva habitate și ale speciilor care figurează în anexa II la această directivă, precum și ale speciilor de păsări menționate în anexa I la Directiva păsări și ale speciilor migratoare care nu sunt cuprinse în anexa menționată și care apar în mod regulat, pentru care au fost desemnate SIC și APS care constituie situl Natura 2000 Puszcza Białowieska;
 - în temeiul articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, întrucât a omis să asigure o protecție strictă a coleopterelor saproxilice, și anume gândacul curcubeu al pinului (*Buprestis splendens*), gândacul de scoarță roșu (*Cucuius cinnaberinus*), *Phryganophilus ruficollis* și *Pytho kolwensis* menționate în anexa IV la această directivă, cu alte cuvinte, întrucât nu a interzis efectiv uciderea deliberată sau perturbarea acestora ori deteriorarea sau distrugerea ariilor lor de reproducere în districtul forestier Białowieża, și
 - în temeiul articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări, întrucât a omis să asigure protecția speciilor de păsări menționate la articolul 1 din această directivă, în special a cucuvelei pitice (*Glaucidium passerinum*), a minuniței (*Aegolius funereus*), a ciocănitorii cu spate alb (*Dendrocopos leucotos*) și a ciocănitorii de munte (*Picoides tridactylus*), cu alte cuvinte întrucât nu s-a asigurat ca aceste specii să nu fie ucise sau perturbate în perioada de reproducere și de maturizare și să nu aibă loc distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor ori a ouălor sau eliminarea acestora în districtul forestier Białowieża.

I. Cadrul juridic

A. Directiva habitate

- 2 Articolul 1 din Directiva habitate prevede:

„În sensul prezentei directive:

- (a) *conservare* înseamnă o serie de măsuri necesare pentru a menține sau a readuce un habitat natural și populațiile de faună și floră sălbatică la un stadiu corespunzător, în conformitate cu definițiile de la literele (e) și (i);

[...]

- (c) *tipuri de habitate naturale de importanță comunitară* înseamnă habitatele care, în cadrul teritoriului prevăzut la articolul 2:
- (i) sunt pe cale de dispariție în aria lor de extindere naturală
 - sau
 - (ii) au o arie de extindere naturală redusă, datorată regresiei sau dimensiunilor mici intrinseci ale teritoriului lor
 - sau
 - (iii) [constituie] exemple remarcabile actuale de caracteristici tipice ale uneia sau mai multor dintre următoarele nouă regiuni biogeografice: alpină, atlantică, a Mării Negre, boreală, continentală, macaroneziană, mediteraneeană, panonică și stepică.

Aceste tipuri de habitate sunt sau ar putea fi menționate în anexa I;

- (d) *tipuri de habitate naturale prioritare* înseamnă habitatele naturale amenințate cu dispariția, prezente pe teritoriul prevăzut la articolul 2 și a căror conservare a devenit o responsabilitate de prim rang pentru Comunitate, având în vedere procentul din aria lor de extindere naturală care intră în teritoriul prevăzut la articolul 2; aceste tipuri de habitate naturale prioritare sunt evidențiate printr-un asterisc (*) în anexa I;
- (e) *stadiul de conservare a unui habitat natural* înseamnă efectul unui ansamblu de factori care influențează habitatul natural și speciile sale specifice, putând afecta aria de extindere naturală pe termen lung a habitatului, structura și funcțiile acestuia, precum și supraviețuirea pe termen lung a speciilor sale specifice pe teritoriul prevăzut la articolul 2.

Stadiul de conservare a unui habitat natural este considerat «corespunzător» dacă:

- aria sa de extindere naturală și teritoriile care se încadrează în această arie sunt stabile sau în creștere;
- structura și funcțiile sale specifice, necesare pentru menținerea sa pe termen lung, există și vor continua, probabil, să existe în viitorul apropiat și
- stadiul de conservare a speciilor sale specifice este corespunzător, în conformitate cu definiția de la litera (i);

[...]

- (g) *specii de importanță comunitară* înseamnă speciile care, pe teritoriul prevăzut la articolul 2, sunt:
- (i) amenințate cu dispariția [...]
 - (ii) vulnerabile, adică specii care vor trece, foarte probabil, într-un viitor apropiat, în categoria speciilor amenințate dacă factorii care le amenință continuă să acționeze;
 - (iii) rare, adică au populații mici care nu sunt deocamdată amenințate sau vulnerabile, dar riscă să ajungă în această situație. Speciile respective trăiesc pe arii geografice reduse sau sunt răspândite în număr mic pe suprafețe întinse sau
 - (iv) endemice și au nevoie de o atenție deosebită prin natura specială a habitatului lor și/sau prin impactul potențial al exploatării lor asupra habitatului propriu și/sau prin impactul potențial al exploatării lor asupra stadiului de conservare a speciei.

Aceste specii sunt sau ar putea fi enumerate în anexa II și/sau în anexele IV sau V;

- (h) *specii prioritare* înseamnă speciile prevăzute la litera (g) punctul (i), a căror conservare a devenit o responsabilitate de prim rang pentru Comunitate, având în vedere procentul din aria lor de extindere naturală care intră în teritoriul prevăzut la articolul 2; aceste specii prioritare sunt evidențiate printr-un asterisc (*) în anexa II;
- (i) *stadiul de conservare a unei specii* înseamnă efectul unui ansamblu de factori care influențează specia respectivă, putând afecta aria de extindere naturală pe termen lung a speciei și abundența populației acesteia pe teritoriul prevăzut la articolul 2.

Stadiul de conservare este considerat «corespunzător» dacă:

- datele de dinamică a populației pentru specia respectivă indică faptul că specia se menține pe termen lung ca element viabil al habitatelor sale naturale;
 - aria de extindere naturală a speciei nu se reduce și nici nu amenință să se reducă în viitorul apropiat și
 - specia dispune și este foarte probabil că va continua să dispună de un habitat suficient de extins pentru a-și menține populația pe termen lung;
- (j) *sit* înseamnă o arie geografică definită, cu suprafață bine delimitată;
- (k) *[SIC]* înseamnă un sit care, în cadrul regiunii sau regiunilor biogeografice cărora le aparține, contribuie în mod semnificativ la menținerea sau readucerea unui habitat din anexa I sau a unei specii din anexa II la un stadiu corespunzător de conservare și, în același timp, la coerența sistemului Natura 2000 menționat la articolul 3, precum și/sau la menținerea diversității biologice a regiunii sau regiunilor biogeografice respective.
- Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile de importanță comunitară corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor;
- (l) *arie specială de conservare* înseamnă un *[SIC]* desemnat de către un stat membru prin acte administrative sau clauze contractuale, în care se aplică măsurile de conservare necesare pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și/sau a populațiilor din speciile pentru care a fost desemnat respectivul sit;

[...]"

3 Articolul 2 din directiva menționată are următorul cuprins:

„(1) Obiectul prezentei directive este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul statelor membre în care se aplică tratatul.

(2) În temeiul prezentei directive, se adoptă măsuri de menținere sau readucere la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară.

[...]"

4 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva habitate prevede:

„Se instituie o rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare, cu denumirea de Natura 2000. Compusă din situri care adăpostesc tipurile de habitate naturale enumerate în anexa I și habitatele speciilor enumerate în anexa II, această rețea permite menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective.

Sistemul Natura 2000 va include [APS] clasificate de statele membre în temeiul Directivei 79/409/CEE [a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO 1979, L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77)].”

5 Articolul 4 din Directiva habitate prevede:

„(1) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 1) și a informațiilor științifice pertinente, fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, indicând, pentru fiecare dintre ele, tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. Pentru speciile de faună cu arii mari de extindere, siturile corespund acelor teritorii din aria de extindere a respectivelor specii care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea lor. Pentru speciile acvatice cu arii mari de extindere, siturile sunt propuse doar dacă se poate delimita clar teritoriul care prezintă elementele fizice sau biologice esențiale pentru viața și reproducerea respectivelor specii. După caz, statul membru propune adaptarea listei în funcție de rezultatele controlului prevăzut la articolul 11.

Lista este transmisă Comisiei în termen de trei ani de la notificarea prezentei directive, însoțită de informații despre fiecare sit. Informațiile respective trebuie să includă harta sitului, numele și localizarea acestuia, întinderea și datele rezultate din aplicarea criteriilor enumerate în anexa III (Etapa 1), înscrise într-un formular pe care Comisia urmează să-l stabilească în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21.

(2) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 2) și, atât în cadrul fiecăreia dintre cele nouă regiuni biogeografice prevăzute la articolul 1 litera (c) punctul (iii), cât și al ansamblului teritoriului prevăzut la articolul 2 alineatul (1), Comisia stabilește, prin acord cu fiecare stat membru, un proiect de listă a [SIC], pornind de la listele întocmite de statele membre și punându-le în evidență pe acelea care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

[...]

Comisia adoptă, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21, lista siturilor selectate ca [SIC], cu evidențierea celor care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

[...]

(4) După adoptarea unui [SIC] în conformitate cu procedura prevăzută la alineatul (2), statul membru respectiv desemnează situl ca arie specială de conservare cât mai curând posibil, în termen de maximum șase ani, stabilind prioritățile în funcție de importanța siturilor pentru menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a unui habitat natural din anexa I sau a unei specii din anexa II ori pentru coerența sistemului Natura 2000 și în funcție de pericolele de degradare sau distrugere ce amenință respectivele situri.

(5) De îndată ce este inclus în lista menționată la alineatul (2) paragraful al treilea, orice sit este supus dispozițiilor articolului 6 alineatele (2), (3) și (4).”

6 Potrivit articolului 6 din această directivă:

„(1) Pentru ariile speciale de conservare, statele membre adoptă măsurile de conservare necesare, inclusiv, după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, precum și actele administrative sau clauzele contractuale adecvate în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I sau ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul respectivelor situri.

[...]

(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.

(4) Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

[...]”

7 Articolul 7 din directiva menționată prevede:

„Obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta directivă înlocuiesc orice obligații rezultând de la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva [79/409] în ceea ce privește ariile clasificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din prezenta directivă sau recunoscute în mod similar în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), începând cu data punerii în aplicare a prezentei directive sau cu data clasificării sau recunoașterii de către statul membru în conformitate cu Directiva [79/409], dacă aceasta din urmă are loc după prima.”

8 Articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate prevede:

„(1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate în anexa IV litera (a) în aria lor de extindere, interzicând:

(a) orice formă de capturare sau ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură;

[...]

(d) deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă.”

9 Anexa I la Directiva habitate, intitulată „Tipuri de habitate naturale de interes comunitar a căror conservare necesită desemnarea unor arii speciale de conservare”, prevede la punctul 9, referitor la „[p]ăduri (sub)naturale cu specii autohtone grupate în formațiuni de arbori înalți, cu subarboret specific, care îndeplinesc următoarele criterii: sunt rare sau pe cale de dispariție și/sau adăpostesc specii de interes comunitar”, la subpunctul 91, referitor la „[p]ăduri din Europa temperată”, păduri de stejar și de carpen subcontinentale (păduri de stejar și de carpen *Galio-Carpinetum*) (codul Natura 2000 9170), precum și mlaștinile împădurite (codul Natura 2000 91D0) și păduri aluvionare de anini,

de frasini, de sălcii și de plop [păduri aluvionare cu *Alnus glutinosa* și cu *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)] (codul Natura 2000 91E0), aceste ultime două păduri fiind special desemnate ca tipuri de habitate naturale prioritare.

- 10 Anexa II la această directivă, intitulată „Specii animale și vegetale de interes comunitar a căror conservare necesită desemnarea unor arii speciale de conservare”, menționează la punctul (a), intitulat „Animale”, printre altele, „Nevertebratele”, printre care figurează, în lista speciilor de „Insecte”, coleopterele, printre care *Boros schneideri*, gândacul curcubeu al pinului (*Buprestis splendens*), gândacul de scoarță roșu (*Cucuius cinnaberinus*), gândacul sihastru (*Osmoderma eremita*) și *Phryganophilus ruficollis*, cu precizarea că aceste două specii sunt prioritare, precum și *Phyto kolwensis* și *Rhysodes sulcatus*.
- 11 Anexa IV la directiva menționată, intitulată „Speciile animale și vegetale de importanță comunitară care necesită protecție strictă”, precizează de asemenea, la punctul (a), intitulat „Animale”, printre altele „Nevertebratele”, printre care figurează, în lista speciilor de „Insecte”, coleopterele menționate la punctul precedent, cu excepția *Boros schneideri* și a *Rhysodes sulcatus*.

B. Directiva păsări

- 12 Articolul 1 din Directiva păsări prevede:

„(1) Prezenta directivă se referă la conservarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul. Directiva reglementează protejarea, gestionarea și controlul asupra acestor specii și stabilește normele pentru exploatarea acestora.

(2) Prezenta directivă se aplică păsărilor, precum și ouălor, cuiburilor și habitatelor acestora.”

- 13 Articolul 4 din această directivă prevede:

„(1) Speciile menționate în anexa I constituie obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire.

În acest context, se ține seama de următoarele specii de păsări:

- (a) specii pe cale de dispariție;
- (b) specii vulnerabile la anumite schimbări ale habitatului lor;
- (c) specii considerate rare din cauza efectivului redus al populațiilor sau a distribuției locale limitate;
- (d) alte specii care necesită o atenție specială din cauza naturii specifice a habitatului lor.

Tendențele și variațiile efectivului populațiilor sunt luate în considerare ca bază pentru evaluare.

Statele membre clasifică în special cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca [APS] pentru conservarea acestor specii, ținând seama de condițiile de protecție din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă.

(2) Statele membre iau măsuri similare pentru speciile migratoare care apar în mod regulat și nu sunt cuprinse în anexa I, având în vedere nevoia acestora de protecție în zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă, în ceea ce privește zonele de înmulțire, arealul de schimbare a penelor și zonele de hibernare a acestor specii, precum și punctele de popas de-a lungul rutelor lor de migrare. [...]

[...]

(4) Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a evita, în zonele de protecție menționate la alineatele (1) și (2), poluarea sau deteriorarea habitatelor sau orice alt efect negativ asupra păsărilor, în măsura în care acestea au relevanță în contextul obiectivelor prezentului articol. [...]"

14 Potrivit articolului 5 din directiva menționată:

„Fără a se aduce atingere articolelor 7 și 9, statele membre iau măsurile impuse pentru a stabili un sistem de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1, interzicând în special următoarele:

[...]

(b) distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau a ouălor sau eliminarea cuiburilor;

[...]

(d) perturbarea deliberată a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive;

[...]”

15 Printre diversele specii menționate în anexa I la Directiva păsări figurează viesparul (*Pernis apivorus*), cucuveaua pitică (*Glaucidium passerinum*), minunița (*Aegolius funereus*), ciocănitoarea cu spate alb (*Dendrocopos leucotos*), ciocănitoarea de munte (*Picoides tridactylus*), muscarul mic (*Ficedula parva*) și muscarul gulerat (*Ficedula albicollis*).

II. Situația de fapt

16 Prin Decizia 2008/25/CE din 13 noiembrie 2007 de adoptare, în temeiul Directivei habitate, a primei liste actualizate a siturilor de importanță comunitară pentru regiunea biogeografică continentală (JO 2008, L 12, p. 383), Comisia a aprobat, în urma propunerilor statelor membre, desemnarea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) al treilea paragraf din Directiva habitate, ca SIC, ca urmare a prezenței de habitate naturale și de habitate ale anumitor specii de animale, sit care trebuia, ulterior, să fie desemnat de statul membru în cauză ca arie specială de conservare în temeiul articolului 4 alineatul (4) și al articolului 6 alineatul (1) din această directivă. Acest sit, care a fost creat pentru a proteja zece tipuri de habitate naturale și 55 de specii de plante sau de animale, constituie de asemenea o APS, desemnată ca atare în conformitate cu articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări. În temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva habitate, situl menționat, ca arie specială de conservare și ca APS, aparține rețelei Natura 2000.

17 Situl Natura 2000 Puszcza Białowieska este, potrivit Comisiei, una dintre pădurile naturale cel mai bine conservate din Europa, caracterizându-se prin cantități mari de lemn mort și de arbori bătrâni, în special arbori seculari. Acesta include pe teritoriul său habitate naturale foarte bine conservate,

definite ca fiind „prioritare”, în sensul anexei I la Directiva habitate, precum habitatele 91D0 (mlaștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasini, de sălcii și de plop), precum și alte habitate de importanță comunitară, printre care habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale).

- 18 Este cert că, având în vedere cantitatea semnificativă de lemn mort, pe teritoriul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska se găsesc, de asemenea, numeroase specii de coleoptere saproxilice care figurează în anexa II la Directiva habitate, în special *Boros schneideri* și *Rhysodus sulcatus*, sau cele menționate de asemenea la litera (a) din anexa IV la această directivă, ca specii care necesită protecție strictă, precum gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, *Phryganophylus ruficollis* și *Pytho kolwensis*. Sunt prezente, de asemenea, specii de păsări menționate în anexa I la Directiva păsări, al căror habitat este constituit din molizi muribunzi și morți, inclusiv cei colonizați de gândacul tipograf (*Ips typhographus*), precum viesparul, cucuveaua pitică, minunița, ciocănitoarea cu spate alb, ciocănitoarea de munte, muscarul pitic și muscarul gulerat, precum și porumbelul de scorbură (*Columba oenas*), care este, la rândul său, o specie migratoare ce intră sub protecția prevăzută la articolul 4 alineatul (2) din Directiva păsări.
- 19 Ținând seama de valoarea sa naturală, Puszcza Białowieska (denumită în continuare „pădurea Białowieża”) este de asemenea înscrisă în lista patrimoniului mondial al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO).
- 20 Situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, care se întinde pe o suprafață de 63 147 de hectare, este plasat sub autoritatea a două entități diferite. Una dintre acestea este însărcinată cu gestionarea parcului național Białowieża (Białowiecki Park Narodowy, Polonia), și anume un teritoriu care reprezintă aproximativ 17 % din suprafața acestui sit, adică 10 517 hectare. Cealaltă autoritate, Lasy Państwowe (Oficiul pădurilor domeniale, Polonia), gestionează un teritoriu de 52 646,88 hectare, împărțit în trei districte forestiere, și anume Białowieża (12 586,48 hectare), Browsk (20 419,78 hectare) și Hajnówka (19 640,62 hectare). Districtul Białowieża reprezintă astfel aproximativ 20 % din suprafața sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, și anume o suprafață aproape echivalentă cu cea a parcului național, și corespunde unui procent de aproximativ 24 % din suprafețele reunite ale celor trei districte forestiere.
- 21 La 17 mai 2012, Minister Środowiska (ministru mediului, Polonia) a emis o recomandare privind excluderea măsurilor de gestionare în arboreturile seculare.
- 22 La 9 octombrie 2012, ministrul mediului a adoptat, în răspuns la o anchetă prealabilă procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor EU Pilot (dosarul EU Pilot 2210/11/ENVI), inițiată de Comisie în luna iunie 2011, Plan Urządzenia lasu (planul de gestionare forestieră) pentru perioada 2012-2010 pentru cele trei districte forestiere Białowieża, Browsk și Hajnówka (denumit în continuare „PGF din 2012”), care era însoțit de previziuni referitoare la efectele asupra mediului.
- 23 PGF din 2012 reducea volumul de extragere a lemnului autorizat pentru aceste districte forestiere la aproximativ 470 000 m³ în zece ani, într-o proporție importantă în raport cu volumul de 1 500 000 m³ de lemn extras între anii 2003 și 2012. Pentru districtul forestier Białowieża, această limită era fixată la un volum de 63 471 m³.
- 24 Cu toate acestea, este cert că, urmare a extracției masive de lemn între anii 2012 și 2015, volumul maxim autorizat în PGF din 2012 pentru o perioadă de zece ani a fost atins în districtul forestier Białowieża în aproape patru ani. În paralel, Oficiul pădurilor din Białystok a constatat în această perioadă o propagare intensă a gândacului tipograf.

- 25 La 6 noiembrie 2015, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku (directorul regional pentru protecția mediului din Białystok, Polonia) a adoptat Plan zadań ochronnych (planul de gestionare, denumit în continuare „PZO din 2015”), care stabilește obiectivele de conservare și prevede măsurile de conservare privind situl Natura 2000 Puszcza Białowieska pentru teritoriul celor trei districte forestiere Białowieża, Browsk și Hajnówka.
- 26 Anexa 3 la PZO din 2015 identifică, în funcție de habitatele naturale care figurează în anexa I la Directiva habitate, precum și de habitatele speciilor de animale care figurează în anexa II la această directivă și ale speciilor de păsări menționate în anexa I la Directiva păsări, practicile de gestionare forestieră care constituie pericole potențiale pentru menținerea unei stări de conservare favorabile a habitatelor din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 27 Anexa 5 la PZO din 2015 stabilește măsurile de conservare care urmăresc prevenirea pericolelor potențiale identificate în anexa 3 la acest plan pentru habitatele și pentru speciile protejate prezente în cele trei districte forestiere.
- 28 Prin decizia din 25 martie 2016, ministrul mediului a aprobat, la cererea directorului general al Oficiului pădurilor domeniiale, o anexă la PGF din 2012 (denumită în continuare „anexa din 2016”) având ca obiect modificarea acestuia pentru a majora, în districtul forestier Białowieża, volumul de exploatare a principalelor produse forestiere rezultat din tăierile înainte de doborâre și din tăierile de doborâre de la 63 471 m³ la 188 000 m³, precum și suprafața prevăzută de împădurire și de reîmpădurire de la 12,77 hectare la 28,63 hectare, pentru perioada 2012-2021.
- 29 Această cerere era motivată de „survenirea unor daune grave în arboreturi, ca urmare a răspândirii constante a gândacului [tipograf] al molidului, determinând (în cursul perioadei de implementare a PGF din 2012) necesitatea de a intensifica exploatarea lemnului [...] în scopul de a menține pădurile într-o stare de sănătate adecvată, de a garanta durabilitatea ecosistemelor forestiere, de a întrerupe deteriorarea și de a demara un proces de regenerare a habitatelor naturale, inclusiv a habitatelor de interes comunitar”.
- 30 Cererea respectivă preciza, de asemenea, că anexa din 2016 „are ca obiect înainte de toate înlăturarea de molizi colonizați, pentru a limita răspândirea gândacului tipograf (necesitatea de a efectua tăieri sanitare)” și că se va efectua „înlăturarea de arbori în scopul de a garanta siguranța persoanelor prezente în pădurea Białowieża (districtul forestier Białowieża), deoarece acumularea de arbori muribunzi constituie un pericol public”. Aceasta indica, de asemenea, că „seceta din cursul ultimilor ani a accelerat moartea arborilor și a arboreturilor de molizi, determinând astfel o creștere a riscului de incendiu în pădurea Białowieża”.
- 31 Directorul regional al protecției mediului din Białystok a emis un aviz favorabil adoptării acestei anexe prin scrisoarea din 12 februarie 2016. Pe de altă parte, este cert că, în scopul acestei adoptări, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku (Direcția regională a Oficiului pădurilor din Białystok, Polonia) a efectuat, în cursul anului 2015, o evaluare a efectelor asupra mediului a măsurilor avute în vedere (denumită în continuare „evaluarea efectelor din 2015”), din care a rezultat că acestea nu au „efecte negative semnificative asupra mediului, nici, în special, asupra obiectivelor de conservare și a integrității sitului Natura 2000 [Puszcza Białowieska]”.
- 32 Printr-un document datat, de asemenea, 25 martie 2016, ministrul mediului și directorul general al Oficiului pădurilor domeniiale, urmărind obiectivul de a rezolva divergențele de opinie cu privire la modul de gestionare a pădurii Białowieża, „sprijinindu-se pe cunoștințe științifice”, au elaborat un program de remediere, intitulat „program privind pădurea Białowieża ca patrimoniu cultural și natural al [UNESCO] și ca sit care aparține rețelei Natura 2000” (denumit în continuare „programul de remediere”).

- 33 În special, programul de remediere prevede, pentru a pune capăt controverselor științifice referitoare la oportunitatea unei intervenții umane și la tăierea arborilor, derularea unui experiment pe termen lung constând în rezervarea unei treimi din suprafața celor trei districte forestiere ale sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, în care vor fi evaluate efectele lipsei punerii în aplicare a măsurilor de gestionare forestieră, pentru a le compara cu cele ale „operațiunilor de tăiere și de exploatare a arborilor” prevăzute în cursul anului 2016, care vor avea loc în cealaltă parte.
- 34 La 31 martie 2016, directorul general al Oficiului pădurilor domeniale a adoptat, în conformitate cu misiunea sa și „ținând seama de imperativele legate de diversificarea riscurilor de alterare considerabilă a habitatelor naturale și de dispariție a biodiversității, ca urmare a uneia dintre cele mai vaste propagări a gândacului tipograf din istorie, pe teritoriul pădurii Białowieża”, decizia nr. 52 „privind stabilirea unor norme detaliate referitoare la gestionarea forestieră în aria teritorială a districtelor forestiere Białowieża și Browsk” (denumită în continuare „decizia nr. 52”).
- 35 Secțiunea 1 din decizia nr. 52 prevede instituirea, în aceste două districte forestiere, de „zone funcționale de referință” în care se va efectua, începând de la 1 aprilie 2016, doar o gestionare forestieră bazată pe procese naturale. Aceasta prevede astfel că activitatea de gestionare efectuată în aceste zone, despre care se precizează că nu includ rezervele naturale, trebuie să se limiteze în special la a tăia arbori care constituie un pericol pentru securitatea publică și un risc de incendiu, la a lăsa loc reînnoirii naturale, la a menține resurse forestiere într-o stare care limitează la minimum penetrarea pădurilor de către om și la a crea o centură de protecție, de-a lungul limitelor zonelor menționate, prin instalarea de capcane cu feromoni cu scopul de a împiedica tranzitarea, din și către aceste zone, a unor organisme dăunătoare într-un grad care amenință supraviețuirea pădurilor.
- 36 Secțiunea 2 din decizia menționată prevede că, „[i]n pădurile care aparțin de districtele forestiere Białowieża și Browsk, situate în afara zonelor menționate în secțiunea 1, activitatea de gestionare (bazată pe planurile de gestionare forestieră) se va exercita conform principiilor de gestiune forestieră durabilă; cu toate acestea, gestionarea menționată se va efectua astfel încât să asigure, în fapt, protecția naturii, aplicând metode de gestionare forestieră”.
- 37 În temeiul secțiunii 4 din aceeași decizie, sunt admise derogări de la aceste restricții pentru terminarea unor lucrări vizate prin convenții de gestionare forestieră existente și pentru realizarea de lucrări în cazul în care obligația de a le realiza decurge din dispoziții legale de aplicare generală, inclusiv PZO din 2015.
- 38 La 17 februarie 2017, directorul general al Oficiului pădurilor domeniale a adoptat decizia nr. 51 „privind eliminarea arborilor colonizați de gândacul tipograf și îndepărtarea arborilor care constituie o amenințare pentru securitatea publică și pentru protecția împotriva incendiilor în toate clasele de vârstă ale arboreturilor din districtele forestiere Białowieża, Browsk și Hajnówka (denumită în continuare „decizia nr. 51”).
- 39 Articolul 1 din decizia nr. 51 impune, printre altele, autorităților competente, „[a]vând în vedere situația extraordinară și catastrofică cauzată de răspândirea gândacului tipograf”, obligația, în aceste trei districte forestiere, de a efectua tăierea imediată a arborilor care amenință securitatea publică, în esență de-a lungul căilor de comunicație și a itinerariilor turistice, îndepărtarea continuă a arborilor uscați, precum și a reziduurilor după recoltă și tăierea continuă și în timp util a arborilor colonizați de gândacul tipograf, în toate grupele de vârstă ale arboreturilor, precum și recoltarea lemnului și transportul sau decojirea și stocarea acestuia. Articolul 2 din această decizie precizează, în această privință, că, în scopul acestor tăieri, „se derogă de la restricțiile referitoare la vârsta arborilor și la funcția arboreturilor”.
- 40 În ceea ce privește utilizarea lemnului recoltat în urma acestor tăieri, articolul 1 din decizia menționată prevede că acesta trebuie să fie integrat în realizarea unui proiect de exploatații forestiere de carbon, că lemnul uscat necolonizat de gândacul tipograf poate fi stocat în instalații tranzitorii înființate pe spațiile

devenite libere și pe terenurile deschise, în timp ce lemnul colonizat necesită decojire și depozitare. Această dispoziție impune, de asemenea, organizarea unui sistem de vânzare a lemnului recoltat, pentru a răspunde nevoilor locuitorilor din localitățile situate în zona teritorială Puszcza Białowieska.

- 41 De altfel, articolul 1 din decizia nr. 51 prevede, pe de o parte, punerea în aplicare a „diferitor metode de reînnoire” prin regenerare naturală, prin reîmpădurire sau prin plantare și de protecție, în vederea refacerii arboreturilor după răspândirea gândacului tipograf, și, pe de altă parte, obligația de a proceda la monitorizarea acestor măsuri prin efectuarea cu regularitate a inventarului stării pădurilor și a evaluării biodiversității, inclusiv prin recurgerea la o rețea de suprafețe de inventariere naturală la scară largă.
- 42 Este cert că, în urma adoptării deciziei nr. 51, s-a procedat la înlăturarea arborilor uscați și a arborilor colonizați de gândacul tipograf în cele trei districte forestiere Białowieża, Browsk și Hajnówka, într-o „zonă de restaurare forestieră” de aproximativ 34 000 de hectare, care reprezintă aproape 54 % din suprafața sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska. Pe de altă parte, potrivit Comisiei, care se întemeiază pe datele provenite de la Oficiul pădurilor domeniiale, tăierile în pădurea Białowieża, realizate de la începutul anului 2017, ar reprezenta în total peste 35 000 m³ de lemn, din care 29 000 m³ de molid, și anume aproximativ 29 000 de arbori.

III. Procedura precontencioasă

- 43 După ce a fost informată cu privire la aprobarea anexei din 2016, Comisia a transmis autorităților poloneze la 7 aprilie 2016, prin intermediul sistemului electronic de comunicare prealabil procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor EU Pilot (dosarul EU Pilot 8460/16/ENVI), o cerere de lămuriri cu privire la o serie de chestiuni referitoare la efectele intensificării extracției de lemn în districtul forestier Białowieża asupra stadiului de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de faună sălbatică de interes comunitar în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 44 În răspunsul lor din 18 aprilie 2016, autoritățile poloneze au justificat creșterea volumului de lemn extras din acest sit printr-o propagare fără precedent a gândacului tipograf.
- 45 La 9 și la 10 iunie 2016, serviciile Comisiei au efectuat o vizită în pădurea Białowieża pentru a ancheta zece sectoare diferite ale sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 46 La 17 iunie 2016, Comisia a adresat autorităților poloneze, în conformitate cu articolul 258 TFUE, o scrisoare de punere în întârziere, pentru motivul că măsurile aprobate în anexa din 2016 nu erau justificate, că autoritățile respective nu s-au asigurat că măsurile în cauză nu ar avea efecte negative asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska și că, prin autorizarea intensificării extracției de lemn, acestea au încălcat obligațiile care le revin în temeiul Directivei habitate și al Directivei păsări.
- 47 Prin scrisoarea din 27 iunie 2016 adresată comisarului european pentru mediu, ministrul mediului a afirmat că erau necesare elemente de informație suplimentare privind habitatele și speciile prezente în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska și că inventarul acestora era în curs de realizare.
- 48 Autoritățile poloneze au răspuns la scrisoarea de punere în întârziere la 18 iulie 2016, respingând integral motivele invocate de Comisie.
- 49 În cursul lunilor februarie și martie 2017, un schimb de corespondență a avut loc între ministrul mediului și comisarul european pentru mediu. Ministrul mediului a afirmat că primele rezultate ale inventarului erau deja cunoscute și că a decis, pe această bază, să înceapă tăierile prevăzute în anexa din 2016.

- 50 Prin scrisoarea din 28 aprilie 2017, Comisia a adresat Republicii Polone un aviz motivat, reproșându-i că nu și-a îndeplinit obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (1) și (3) și din articolul 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, precum și din articolul 4 alineatele (1) și (2) și din articolul 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări. Comisia invita autoritățile poloneze să se conformeze acestui aviz motivat în termen de o lună de la primirea sa. Ea justifică acest termen, printre altele, prin informația potrivit căreia tăierile au început și prin riscul direct ca situl Natura 2000 Puszcza Białowieska să sufere un prejudiciu grav și ireparabil.
- 51 La 17 mai 2017, Comisia a fost informată despre adoptarea deciziei nr. 51.
- 52 Prin scrisoarea din 26 mai 2017, Republica Polonă a răspuns la avizul motivat, afirmând că neîndeplinirea obligațiilor reproșată nu era întemeiată.
- 53 Întrucât a considerat acest răspuns nesatisfăcător, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

IV. Procedura în fața Curții

- 54 Printr-un înscris separat depus la grefa Curții la 20 iulie 2017, Comisia a introdus o cerere de măsuri provizorii, în temeiul articolului 279 TFUE și al articolului 160 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, solicitând să se dispună ca Republica Polonă, în așteptarea hotărârii Curții prin care aceasta se va pronunța pe fond, pe de o parte, să înceteze, cu excepția situației unei amenințări pentru securitatea publică, operațiunile de gestionare forestieră activă în habitatele 91D0 (mlăștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasin, de sălcii și de plop) și în arboreturile seculare din habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale), precum și în habitatele viesparului, cucuvelei pitice, minuniței, ciocănitărilor cu spate alb, ciocănitărilor de munte, muscarului mic, muscarului gulerat și porumbelului de scorbură și în habitatele coleopterelor saproxilice, și anume *Boros schneideri*, gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, *Phryganophylus ruficollis*, *Pytho kolwensis*, precum și *Rhysodes sulcatus*, și, pe de altă parte, să înceteze înlăturarea molizilor seculari morți și tăierea de arbori în cadrul creșterii volumului de lemn exploatabil în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, operațiuni care decurg din anexa din 2016 și din decizia nr. 51.
- 55 Comisia a solicitat de asemenea, în temeiul articolului 160 alineatul (7) din Regulamentul de procedură, acordarea măsurilor provizorii menționate mai sus chiar înainte ca pârâta să fi prezentat observații, având în vedere riscul producerii unui prejudiciu grav și ireparabil pentru habitatele și pentru integritatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 56 Prin Ordonanța din 27 iulie 2017, Comisia/Polonia (C-441/17 R, nepublicată, EU:C:2017:622), vicepreședintele Curții a admis în mod provizoriu această cerere până la adoptarea ordonanței care ar pune capăt procedurii privind măsurile provizorii.
- 57 La 13 septembrie 2017, Comisia și-a completat cererea de măsuri provizorii, solicitând Curții să oblige, în plus, Republica Polonă la plata unei penalități cu titlu cominatoriu în cazul în care aceasta nu s-ar conforma ordinelor pronunțate în cadrul procedurii.
- 58 La 28 septembrie 2017, Republica Polonă a solicitat ca prezenta cauză să fie atribuită Marii Camere a Curții, în temeiul articolului 16 al treilea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. În temeiul articolului 161 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, vicepreședintele Curții a înaintat cauza Curții, care, ținând seama de importanța acesteia, a atribuit-o Marii Camere, în conformitate cu articolul 60 alineatul (1) din regulamentul menționat.

- 59 Prin Ordonanța din 20 noiembrie 2017, Comisia/Polonia (C-441/17 R, EU:C:2017:877), Curtea a admis cererea Comisiei până la pronunțarea hotărârii prin care se va soluționa prezenta cauză, autorizând în același timp, cu titlu excepțional, Republica Polonă să pună în aplicare operațiunile prevăzute în anexa 2016 și în decizia nr. 51 atunci când acestea sunt strict necesare și în măsura în care sunt proporționale, pentru a asigura în mod direct și imediat securitatea publică a persoanelor, iar aceasta cu condiția ca alte măsuri mai puțin radicale să nu fie posibile din motive obiective. Curtea a dispus, de asemenea, ca Republica Polonă să îi comunice Comisiei, în termen de cel mult 15 zile de la notificarea acestei ordonanțe, toate măsurile pe care le va fi adoptat pentru respectarea pe deplin a acesteia, precizând în mod motivat operațiunile de gestionare forestieră activă pe care intenționează să le continue având în vedere necesitatea lor pentru a asigura securitatea publică. Curtea a amânat decizia cu privire la cererea suplimentară a Comisiei prin care a solicitat dispunerea plății unei penalități cu titlu cominatoriu.
- 60 Pe de altă parte, prin Ordonanța din 11 octombrie 2017, Comisia/Polonia (C-441/17, nepublicată, EU:C:2017:794), președintele Curții a decis din oficiu judecarea prezentei cauze potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 23a din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și la articolul 133 din Regulamentul de procedură.

V. Cu privire la acțiune

- 61 În susținerea acțiunii formulate, Comisia invocă patru motive, întemeiate pe încălcarea, în primul rând, a articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, în al doilea rând, a articolului 6 alineatul (1) din această directivă și a articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări, în al treilea rând, a articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, precum și, în al patrulea rând, a articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări.

A. Cu privire la admisibilitatea acțiunii

1. Argumentația părților

- 62 Republica Polonă susține că motivele al doilea-al patrulea invocate de Comisie sunt inadmisibile, în măsura în care se referă la operațiunile puse în aplicare pe teritoriile districtelor forestiere Browsk și Hajnówka, vizate în decizia nr. 51. Astfel, pe de o parte, aceste motive ar extinde în mod nejustificat sfera motivelor definite în avizul motivat, având în vedere că acestea din urmă se referă doar la consecințele adoptării anexei 2016 referitoare la districtul forestier Białowieża. În acest fel, obiectul litigiului ar fi extins *ratione loci*, dar și *ratione materiae*, întrucât operațiunile vizate în decizia nr. 51 ar fi diferite de cele definite în anexa din 2016. Pe de altă parte, modul de redactare a motivelor al doilea-al patrulea ar fi obscur. Astfel, nu ar fi posibil să se stabilească dacă aceste motive sunt exclusiv legate de adoptarea acestei anexa sau dacă se referă, de asemenea, la operațiunile prevăzute în decizia nr. 51.
- 63 Comisia apreciază că motivele al doilea-al patrulea sunt admisibile. Faptele reproșate Republicii Polone în avizul motivat ar viza doar districtul forestier Białowieża, pentru simplul motiv că măsurile adoptate de autoritățile poloneze, la data acestui aviz, nu priveau decât districtul menționat. Cu toate acestea, aceleași măsuri ar fi fost adoptate, de asemenea, de acest stat membru pentru celelalte două districte forestiere care fac parte din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. Având în vedere că este vorba despre fapte identice, constitutive ale aceluiași comportament, ar fi justificat ca acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor să aibă ca obiect ansamblul teritoriului vizat de respectivele operațiuni de gestionare forestieră activă la momentul sesizării Curții. Extensia geografică efectuată între avizul motivat și acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor ar fi doar consecința alegerii autorităților poloneze însele de a lua decizii de aceeași natură în cursul procedurii precontencioase și de a organiza cu întârziere publicitatea lor.

2. *Aprecierea Curții*

- 64 Trebuie amintit că procedura precontencioasă are ca scop să acorde statului membru vizat posibilitatea de a se conforma obligațiilor sale care decurg din dreptul Uniunii sau de a invoca în mod util mijloacele sale de apărare împotriva motivelor formulate de Comisie. Regularitatea procedurii precontencioase constituie o garanție esențială nu numai pentru protecția drepturilor statului membru în cauză, ci și pentru a asigura că eventuala procedură contencioasă va avea ca obiect un litigiu clar definit (Hotărârea din 16 septembrie 2015, Comisia/Slovacia, C-433/13, EU:C:2015:602, punctul 39, precum și jurisprudența citată).
- 65 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obiectul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, în temeiul articolului 258 TFUE, este stabilit prin avizul motivat al Comisiei, astfel încât acțiunea trebuie să fie întemeiată pe aceleași motive și argumente ca acest aviz (Hotărârea din 8 iulie 2010, Comisia/Portugalia, C-171/08, EU:C:2010:412, punctul 25, și Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 37).
- 66 Totuși, această cerință nu poate merge până la a impune, în toate situațiile, o coincidență perfectă între enunțul motivelor din dispozitivul avizului motivat și concluziile cererii introductive, în condițiile în care obiectul litigiului, astfel cum a fost definit în avizul motivat, nu a fost extins sau modificat (a se vedea printre altele Hotărârea din 9 noiembrie 2006, Comisia/Regatul Unit, C-236/05, EU:C:2006:707, punctul 11).
- 67 În special, obiectul unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor poate fi extins la fapte ulterioare avizului motivat, în măsura în care acestea sunt de aceeași natură și constitutive ale aceluiași comportament cu faptele la care se referă avizul respectiv (a se vedea printre altele Hotărârea din 4 februarie 1988, Comisia/Italia, 113/86, EU:C:1988:59, punctul 11, Hotărârea din 9 noiembrie 2006, Comisia/Regatul Unit, C-236/05, EU:C:2006:707, punctul 12, și Hotărârea din 5 aprilie 2017, Comisia/Bulgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punctul 43).
- 68 În speță, Comisia invocă, în avizul motivat și în cererea introductivă, aceleași patru motive, întemeiate pe încălcarea de către Republica Polonă a obligațiilor care îi revin, pe de o parte, în temeiul articolului 6 alineatele (1) și (3) și al articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, precum și al articolului 4 alineatele (1) și (2) și al articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări.
- 69 Reiese atât din avizul motivat, cât și din cererea introductivă că Comisia susține că aceste încălcări sunt, toate, de natură să aducă atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 70 În această privință, este cert că avizul motivat se referă exclusiv la operațiunile prevăzute în anexa din 2016 în districtul forestier Białowieża, în timp ce motivele al doilea-al patrulea prezentate în cererea introductivă, care face obiectul excepției de inadmisibilitate invocate de Republica Polonă, se referă și la operațiunile puse în aplicare în districtele forestiere Browsk și Hajnówka, în aplicarea deciziei nr. 51.
- 71 Cu toate acestea, este necesar să se arate, mai întâi, că cele trei districte fac parte, toate, din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, care a făcut obiectul avizului motivat.
- 72 În continuare, precum anexa din 2016, care prevede, în esență, punerea în aplicare, în districtul forestier Białowieża, a diferitor operațiuni de tăiere precum în special înlăturarea, prin intermediul „tăierilor sanitare”, de molizi colonizați de gândacul tipograf și cea a arborilor muribunzi care amenință securitatea publică, precum și reîmpădurirea, decizia nr. 51 prevede, în același district forestier, precum și în districtele forestiere Browsk și Hajnówka, tăierea continuă și în timp util a arborilor colonizați de gândacul tipograf, tăierea imediată a arborilor care amenință securitatea

publică, înlăturarea continuă a arborilor uscați, precum și reîmpădurirea arboreturilor afectate de răspândirea gândacului tipograf (denumite în continuare „operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză”).

- 73 În sfârșit, reiese din indicațiile furnizate de Comisie, care nu au fost contestate de Republica Polonă, că informația referitoare la adoptarea deciziei nr. 51 a fost primită de cea dintâi doar la 17 mai 2017, după trimiterea avizului motivat la 28 aprilie 2017.
- 74 Rezultă că faptele menționate în avizul motivat sunt de aceeași natură și constitutive ale aceluiași comportament precum cele indicate în cererea introductivă.
- 75 În aceste condiții, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctele 66 și 67 din prezenta hotărâre, Comisia putea, fără ca aceasta să presupună o modificare a obiectului litigiului, să includă în cererea introductivă operațiunile de gestionare forestieră activă puse în aplicare în districtele Browsk și Hajnówka din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 76 Rezultă de asemenea din considerațiile care precedă că, contrar celor susținute de Republica Polonă, aceasta nu putea avea niciun dubiu cu privire la sfera motivelor al doilea-al patrulea.
- 77 În plus, având în vedere faptul, în primul rând, că dispozițiile a căror încălcare este invocată sunt identice, apoi, că obiectul acestor încălcări, care sunt, toate, de natură să aducă atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, este același și, în cele din urmă, că comportamentele, precum și faptele vizate, și anume operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, sunt de aceeași natură și motivate de aceleași considerații, și anume răspândirea gândacului tipograf și securitatea publică, Republica Polonă nu poate pretinde că nu a putut în mod util să își prezinte mijloacele de apărare împotriva motivelor formulate de Comisie.
- 78 În această privință, este necesar, de altfel, să se observe că argumentația prezentată de acest stat membru în memoriul său în apărare cu privire la motivele menționate se raportează în mod explicit atât la operațiunile prevăzute în anexa din 2016, cât și la cele care figurează în decizia nr. 51.
- 79 În consecință, motivele al doilea-al patrulea sunt admisibile.

B. Cu privire la neîndeplinirea obligațiilor

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate

a) Argumentația părților

- 80 Comisia susține că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, prin faptul că a aprobat anexa din 2016 și a pus în aplicare operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, fără a se asigura că acest lucru nu va aduce atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 81 Potrivit Comisiei, anexa din 2016, în măsura în care modifică PGF din 2012, constituie un „plan” sau un „proiect” care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, dar care ar putea afecta acest sit în mod semnificativ ca urmare a triplării volumului de lemn exploatabil în districtul forestier Białowieża pe care o prevede. Spre deosebire de PZO din 2015, PGF din 2012 nu ar fi, astfel, un „plan de gestionare”, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, întrucât nu stabilește obiectivele și măsurile de conservare necesare pentru siturile Natura 2000. PGF din 2012 ar viza în principal să reglementeze practicile de

gestionare forestieră, în special prin determinarea volumului maxim de lemn care poate fi extras și prin stabilirea de măsuri de protecție a pădurilor. Ar fi fost necesar, prin urmare, înainte de adoptarea sau de modificarea acestuia, să se efectueze o evaluare corespunzătoare a efectelor asupra sitului Natura 2000 în cauză, având în vedere obiectivele de conservare a acestui sit, în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate.

- 82 Comisia consideră cu toate acestea că autoritățile poloneze nu s-au asigurat că anexa 2016 nu va aduce atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, ceea ce implică menținerea durabilă a caracteristicilor constitutive ale acestui sit legate de prezența unui tip de habitat natural al cărui obiectiv de conservare a justificat desemnarea sitului menționat ca SIC și ca APS. În speță, caracteristicile constitutive ale integrității acestui sit ar fi următoarele, și anume procesele ecologice naturale care se derulează în cadrul său, cum ar fi regenerarea naturală a arborilor, selecția naturală a speciilor necontrolată de om și succesiunea ecologică naturală, diversitatea compoziției speciilor și structura de vârstă a arboreturilor, care cuprind, printre altele, o proporție semnificativă de arbori în faza optimă și în faza terminală, abundența lemnului mort și prezența unor specii tipice de păduri naturale neafectate de om și care trăiesc în habitate naturale.
- 83 Or, măsurile de înlăturare a arborilor morți și muribunzi, de gestionare forestieră sub formă de „tăieri sanitare”, de tăiere a arborilor în cazul arboreturilor seculare în păduri de stejar și de carpen subcontinentale și în păduri aluvionare și de înlăturare de molizi seculari muribunzi sau morți colonizați de gândacul tipograf, prevăzute în anexa din 2016, ar coincide cu pericolele potențiale pentru habitatele naturale și pentru habitatele speciilor în cauză, identificate în PZO din 2015. Aceste pericole potențiale ar include *de facto* „tăierile sanitare”.
- 84 În schimb, acțiunea gândacului tipograf nu ar fi considerată în PZO din 2015 o amenințare pentru habitatele în cauză, după cum nici combaterea gândacului tipograf prin tăierea de arboreturi și prin îndepărtarea molizilor colonizați nu ar fi fost recunoscută ca o măsură de conservare în acest plan. Dimpotrivă, tocmai înlăturarea molizilor colonizați de gândacul tipograf ar fi considerată în mod explicit prin PZO din 2015 o amenințare pentru habitatele cucuvelei pitice, minuniței și ciocănitorii de munte.
- 85 În stadiul actual de cunoaștere, etapele de răspândire a gândacului tipograf ar fi considerate ca făcând parte din ciclul natural al pădurilor bătrâne care conțin molizi. Aceste fenomene ar fi fost observate în mod regulat în trecut în pădurea Białowieża. Ele nu ar face, de altfel, obiectul niciunei monitorizări în incinta parcului național Białowieża, în care stadiul de conservare a habitatelor ar fi mai bun decât în districtele forestiere gestionate de Oficiul pădurilor domeniale în care au fost efectuate „tăieri sanitare”. Studii științifice ar atesta, de asemenea, un stadiu mai bun de conservare a habitatelor din pădurea Białowieża care sunt excluse de la orice intervenție umană. Oamenii de știință s-ar teme, de asemenea, că înlăturarea arborilor morți sau muribunzi dezechilibrează structura de vârstă a arboreturilor, sărăcește diversitatea speciilor și a habitatelor protejate și conduce la dispariția unor importante surse de hrană pentru numeroase specii de animale protejate. Înlăturarea lemnului mort în cadrul „tăierilor sanitare” ar fi, prin urmare, incompatibilă cu obiectivele de conservare a zonelor protejate, menținerea lemnului mort în pădure fiind necesară pentru a conserva biodiversitatea.
- 86 Comisia subliniază, de asemenea, că suprafața pe care sunt prevăzute tăierile în anexa din 2016 nu este neglijabilă.
- 87 Astfel, mai întâi, zonele în care creșterea extracției de lemn este autorizată ar coincide cu cele în care PZO din 2015 prevede măsuri de conservare care exclud arboreturile seculare de la operațiunile de gestionare forestieră.
- 88 În continuare, decizia nr. 51 ar impune, în cele trei districte forestiere ale sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, tăierea și înlăturarea de arbori care provin din toate arboreturile din toate grupele de vârstă, pentru a combate gândacul tipograf. Astfel, „zona de restaurare forestieră” în care au demarat,

în temeiul anexei din 2016, operațiunile de împiedicare a răspândirii gândacului tipograf ar reprezenta o suprafață de 34 000 de hectare, și anume 50 % din suprafața sitului respectiv, în timp ce zonele de referință s-ar întinde pe 17 000 de hectare.

- 89 În sfârșit, chiar presupunând că suprafața pe care anexa din 2016 prevede operațiuni de gestionare forestieră ar reprezenta, după cum susțin autoritățile poloneze, 5 % din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, acest lucru nu ar fi neglijabil, având în vedere că de aici ar rezulta neaplicarea obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate și că ar trebui acordată o importanță decisivă obligației de a conserva integritatea funcțională a acestui sit prin respectarea conectivității ecologice pentru speciile tributare unei mari cantități de lemn mort. În realitate, prin stabilirea, în PGF din 2012, a unui volum de lemn exploatabil de 63 471 m³ până în 2021, autoritățile competente ar fi găsit, în urma evaluării efectelor asupra mediului, un nivel echilibrat de exploatare, având în vedere obiectivele de conservare a sitului menționat.
- 90 Comisia consideră că autoritățile poloneze nu au ținut seama, în niciun moment al procesului decizional, de avizele emise de mai multe organisme științifice, despre care aveau însă cunoștință, potrivit cărora în esență operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză erau de natură să provoace prejudicii sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 91 În special, aceste autorități nu ar fi putut să excludă existența unor îndoieli științifice cu privire la lipsa unor efecte prejudiciabile asupra integrității sitului respectiv, bazându-se pe evaluarea efectelor din 2015. Astfel, această evaluare s-ar sprijini pe aprecierea efectelor realizată în 2012 și s-ar concentra pe arboreturile colonizate de gândacul tipograf. Aceasta ar fi, în plus, bazată pe o metodă eronată, având în vedere că nu se referă la obiectivele specifice ale conservării habitatelor și a speciilor de animale care a făcut obiectul PZO din 2015, că nu definește ceea ce semnifică integritatea sitului respectiv și nu precizează în ce mod operațiunile prevăzute nu sunt susceptibile de a-i aduce atingere. Pe de altă parte, adoptarea anexei din 2016 nu s-ar baza pe informații actualizate, întrucât, pentru a cunoaște mai bine locurile de distribuție a acestor specii, autoritățile poloneze au efectuat în 2016 un inventar al sitului în cauză ale cărui rezultate erau încă în curs de elaborare la momentul adoptării avizului motivat.
- 92 Comisia amintește că, la momentul adoptării deciziei de autorizare a realizării proiectului în cauză, nu trebuie să se mențină nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific în raport cu lipsa efectelor negative asupra integrității sitului vizat. În consecință, Republica Polonă ar fi încălcat articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate chiar și numai pentru că ministrul mediului, aprobând anexa din 2016, nu putea fi sigur că operațiunile prevăzute în anexa respectivă nu ar avea efecte prejudiciabile asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska. Din aceasta ar rezulta, de asemenea, că nicio măsură ulterioară nu ar putea remedia încălcarea acestei dispoziții, nici chiar în cazul stabilirii ulterioare a lipsei unor efecte prejudiciabile, întrucât condițiile de adoptare a unei decizii pozitive nu erau îndeplinite atunci când anexa menționată a fost aprobată.
- 93 Crearea unor zone de referință prin decizia nr. 52 nu ar putea, așadar, să fie considerată o măsură de atenuare a efectelor prejudiciabile ale punerii în aplicare a anexei din 2016. Pe de o parte, aceste zone nu ar fi făcut obiectul evaluării efectelor din 2015. Pe de altă parte, crearea zonelor respective nu ar permite evitarea sau reducerea efectelor prejudiciabile cauzate de punerea în aplicare a acestei anexe. Aceasta s-ar limita, astfel, să mențină situația anterioară într-o parte a districtului forestier Białowieża, dar nu ar limita efectele prejudiciabile care rezultă din operațiunile prevăzute în anexa din 2016 asupra restului teritoriului acestui district, a cărui întindere este mai importantă. Zonele de referință în cauză ar fi fost, de altfel, desemnate în mod arbitrar. În realitate, întrucât desemnarea unor astfel de zone nu a avut efecte asupra volumului maxim total de extracție de lemn decis în anexa respectivă, stabilirea acestor zone ar determina o intensificare a tăierilor în restul teritoriului districtului forestier Białowieża. Pe de altă parte, ar fi posibil să se deroge de la excluderea zonelor menționate. În plus, decizia nr. 51 ar dispune tăierea și înlăturarea arborilor uscați și a arborilor din toate grupele de vârstă colonizați de gândacul tipograf fără a ține seama de zonele respective.

- 94 Republica Polonă subliniază, mai întâi, că PGF din 2012, la fel ca anexa din 2016, este un „plan de gestionare” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate. Un astfel de plan ar fi, într-adevăr, un instrument tehnic necesar pentru a asigura punerea în aplicare a măsurilor de conservare prevăzute în PZO din 2015, întrucât acesta din urmă nu stabilește volumul de extracție a lemnului. În special, anexa din 2016 ar permite să se realizeze obiectivul de conservare care constă în limitarea răspândirii gândacului tipograf. În această privință, ar trebui subliniat că nivelul de exploatare a lemnului menționat în anexa respectivă, și anume 188 000 m³ pentru districtul forestier Białowieża, este net inferior nivelurilor înregistrate în planurile de gestionare pentru perioadele 1992-2001 și 2002-2011, care erau de 308 000 m³, respectiv de 302 000 m³.
- 95 În continuare, Republica Polonă subliniază că s-a considerat probabil ca punerea în aplicare a anexei din 2016 să poată avea un impact potențial asupra sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska. Tocmai pentru acest motiv s-a apreciat ca fiind necesar să se efectueze evaluarea efectelor din 2015. În speță, în urma acestei evaluări, un prim proiect de anexă, care a modificat volumul de exploatare a lemnului la 317 894 m³, ar fi făcut obiectul unui aviz negativ. Luând în considerare această evaluare, anexa din 2016 ar fi redus exploatarea lemnului la 129 000 m³. Noua evaluare având ca obiect această anexă ar fi demonstrat improbabilitatea unui impact negativ semnificativ asupra integrității sitului. În realitate, anexa respectivă ar avea un impact pozitiv semnificativ asupra elementelor protejate în PZO din 2015. Astfel, modificarea volumului de exploatare ar fi indispensabil pentru punerea în aplicare a măsurilor de conservare prevăzute în acesta din urmă. Pe de altă parte, anexa 2016 nu ar prevedea uciderea intenționată, capturarea sau perturbarea animalelor.
- 96 În opinia Republicii Polone, Comisia a presupus în mod greșit că măsurile enumerate în anexa din 2016 ar conține, în sine, un risc de efecte prejudiciabile asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 97 În această privință, Comisia ar fi omis să țină seama de faptul că integritatea acestui sit a fost modelată timp de secole de mâna omului, prin intermediul unei exploatare durabile a pădurilor. În special, starea și procentul de acoperire a habitatelor și a speciilor prezente la desemnarea sitului respectiv ar fi rezultatul exploatării anterioare a pădurii Białowieża, și anume al extracției lemnului din arboreturile plantate în trecut. În realitate, reducerea drastică, sub presiunea Comisiei, a exploatării lemnului în cadrul arboreturilor în curs de îmbătrânire în PGF din 2012 ar fi condus la dispariția arboreturilor, în special a molizilor, ca urmare a răspândirii gândacului tipograf generate astfel. În urma acestei dispariții, habitatele protejate ar fi început să sufere modificări. În special, habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale), cu alte cuvinte habitatul dominant, ar fi început să se transforme în mlaștini și în pajiști. Autoritățile poloneze ar fi elaborat, prin urmare, programul de remediere având ca punct de plecare un inventar global al stării habitatelor și a speciilor din cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska. În acest context, adoptarea anexei din 2016 ar constitui o încercare de a reveni la vechea metodă de gestionare.
- 98 În aceste condiții, întreruperea măsurilor de conservare ar fi cea care ar pune în pericol integritatea acestui sit și continuitatea habitatelor care se găsesc în cadrul său. Lipsa acțiunii omului pentru a sprijini conservarea biodiversității ar avea drept consecință o dispariție a speciilor și a habitatelor lor. Prin urmare, Comisia ar fi săvârșit o eroare întemeindu-se pe caracterul primar al pădurii Białowieża și afirmând că speciile prezente în această pădure sunt specii caracteristice zonelor neperturbate de om.
- 99 Alegerea unei gestionări forestiere active ar fi adoptată, de asemenea, în alte state membre. Astfel, în Austria, ar fi fost pus în aplicare un program privind limitarea răspândirii gândacului tipograf în parcurile naționale și pe terenurile cu înaltă valoare naturală, în cadrul căruia interdicția de a efectua lucrări a fost menținută în „centrele de biodiversitate”, protejând în același timp pădurile de producție învecinate prin utilizarea unor tehnici de gestionare forestieră. În general, s-ar recomanda ca terenurile pe care procesele naturale sunt protejate, cum ar fi parcurile naționale, să fie clar împărțite într-o zonă

liberă de intervenție și zone periferice, unde se vor întreprinde operațiuni pentru restrângerea răspândirii gândacului tipograf. Prin crearea de zone de referință, Republica Polonă ar fi pus în aplicare o abordare identică.

- 100 Republica Polonă susține că operațiunile prevăzute în anexa din 2016 sunt conforme cu PZO din 2015. Într-adevăr, potrivit acestuia din urmă, această anexă ar exclude operațiunile de gestionare, precum doborârea și tăierile înainte de doborâre, în arboreturile unei specii compuse în procent de cel puțin 10 % din specimene seculare. În aceste arboreturi, ar fi avut loc doar „tăieri sanitare” în vederea eliminării lemnului de molid colonizat de gândacul tipograf. Lemnul uscat nu ar fi înlăturat. În plus, nicio „tăiere sanitară” nu ar fi efectuată în rezervele naturale și în habitatele mlăștinoase și umede. Zonele care nu sunt vizate de „tăierile sanitare” ar reprezenta astfel 7 123 de hectare, și anume 58 % din suprafața districtului forestier Białowieża. Pe de altă parte, operațiunile prevăzute în anexa din 2016 ar avea ca obiect doar 5,4 % din suprafața sitului în cauză, respectiv 3 401 hectare. În aceste condiții, evaluarea efectelor din 2015 ar fi exclus ca amenințarea potențială, identificată în PZO din 2015, legată de înlăturarea arborilor morți și muribunzi, să se poată materializa.
- 101 Republica Polonă adaugă, în ceea ce privește colepterele saproxilice, că nu se va efectua înlăturarea pinilor morți aflați încă în picioare și expuși la soare, care constituie habitatul gândacului curcubeu al pinului. În ceea ce privește populațiile de gândaci de scoarță roșii, acestea se concentrează pe plopul tremurător și pe frasin, conform studiilor efectuate în cursul anilor 2016 și 2017 pe aproape 12 000 de arbori analizați. Inventarul efectuat începând cu luna aprilie 2016 ar constitui primul proiect de această natură, în cadrul căruia diferite elemente constitutive ale biodiversității au fost evaluate obiectiv și au fost verificate statistic, pe 1 400 de zone repartizate în cadrul unei rețele regulate, care se întinde pe întregul sit al pădurii Białowieża. În ceea ce privește *Boros schneideri*, cea mai importantă amenințare ar rezulta, de asemenea, din declinul pinilor. Referitor la *Phryganophylus ruficollis*, la *Pytho kolwensis* și la *Rhysodes sulcatus*, cea mai gravă amenințare ar rezulta din întreruperea afluxului continuu de lemn mort de mare dimensiune, întrerupere care ar fi cauzată de moartea rapidă a arboreturilor de molizi mai bătrâne ca urmare a răspândirii gândacului tipograf.
- 102 Pe de altă parte, punerea în aplicare a unor tăieri legate de înlăturarea molizilor morți ar avea un impact pozitiv asupra habitatului gândacului curcubeu al pinului și al gândacului sihastru, crescând accesul luminii în pădure. În ceea ce privește celelalte specii, și anume *Boros schneideri*, gândacul de scoarță roșu și *Rhysodes sulcatus*, molidul nu ar fi esența lor favorită. În prezent, pădurea Białowieża ar avea, în medie, aproximativ 64 m³ de lemn mort pe hectar. Având în vedere apariția continuă de lemn mort în peisaj, acest element ar garanta pe deplin siguranța habitatelor speciilor de coleptere în cauză.
- 103 Potrivit Republicii Polone, trebuie, de asemenea, să se țină seama de zonele de referință. Acestea nu ar viza nicidecum să compenseze sau să atenueze pretinsul impact negativ al operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză. Aceste zone ar fi fost astfel stabilite în conformitate cu principiul cooperării loiale menționat la articolul 4 alineatul (3) TUE, în scopuri comparative în raport cu alte zone din pădurea Białowieża. Pe de altă parte, localizarea zonelor în cauză ar fi legată de starea de conservare a habitatelor naturale și de lipsa necesității de a efectua misiuni de conservare care ar rezulta din PZO din 2015. Comisia nu ar putea nici să reproșeze autorităților poloneze faptul că nu au supus aceste zone unei evaluări a efectelor asupra mediului. Într-adevăr, urmărind un astfel de raționament, o critică identică ar trebui adresată întreruperii exploatării în întreaga pădure Białowieża, solicitată de Comisie.
- 104 În această privință, Comisia ar considera în mod greșit că inacțiunea are un impact pozitiv asupra biodiversității. Astfel, din rezultatele inventarului efectuat începând cu luna aprilie 2016 ar reieși că, de exemplu, în zona de protecție strictă a Parcului Național Białowieża, o singură colonie de *Boros schneideri* este prezentă, în timp ce pe teritoriul districtului forestier Białowieża o astfel de prezență a fost constatată de 70 de ori. O situație similară ar exista în ceea ce privește o serie de alte specii precum, în special, cucuveaua pitică sau ciocănitoarea de munte.

105 În sfârșit, în ceea ce privește luarea în considerare a celor mai relevante cunoștințe științifice disponibile, Republica Polonă subliniază că pădurea Białowieża este un ecosistem atât de unic și de specific încât rezultatele studiilor cu privire la interdependența dintre diferitele organisme, realizate în alte ecosisteme, nu pot fi transpuse situației acestei păduri. Or, deși o parte a comunității științifice s-ar opune prevenirii răspândirii gândacului tipograf prin tăierea arborilor colonizați, ar exista, de asemenea, o serie de studii științifice conform cărora lipsa unei intervenții împotriva gândacului tipograf în pădurea Białowieża ar genera tocmai o probabilitate ridicată de a surveni un prejudiciu grav și ireparabil pentru habitatele naturale și pentru habitatele speciilor de animale pentru conservarea cărora a fost desemnat situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. Pe de altă parte, dintr-un studiu privind pădurea Białowieża ar reieși că protecția strictă ar trebui să constituie doar o completare, iar nu principalul element al strategiei de conservare și de menținere a unui nivel ridicat de biodiversitate.

b) Aprecierea Curții

1) Observații introductive

106 Trebuie amintit că articolul 6 din Directiva habitate impune statelor membre o serie de obligații și de proceduri specifice prin care se urmărește să se asigure, astfel cum reiese din articolul 2 alineatul (2) din această directivă, menținerea sau, dacă este cazul, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță pentru Uniunea Europeană și în vederea atingerii obiectivului mai general al aceleiași directive, care este garantarea unui nivel ridicat de protecție a mediului în ceea ce privește siturile protejate în temeiul acesteia (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 36, precum și Hotărârea din 8 noiembrie 2016, Lesoochránárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, punctul 43).

107 În acest context, dispozițiile Directivei habitate urmăresc ca statele membre să ia măsuri de protecție adecvate pentru a conserva caracteristicile ecologice ale siturilor care adăpostesc tipuri de habitate naturale (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 38, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 36).

108 În acest scop, articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate prevede o procedură de evaluare prin care se urmărește garantarea, prin intermediul unui control prealabil, a faptului că un plan sau un proiect care nu este direct legat de gestionarea sitului vizat sau care nu este necesar în vederea acesteia, dar îl poate afecta în mod semnificativ nu va fi autorizat decât în măsura în care nu va aduce atingere integrității sitului (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 28, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 43).

109 În această privință, trebuie precizat că, în ceea ce privește zonele clasificate drept APS, obligațiile care rezultă din această dispoziție înlocuiesc, în conformitate cu articolul 7 din Directiva habitate, obligațiile care decurg din articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva păsări, începând cu data clasificării în conformitate cu această directivă, dacă această din urmă dată este ulterioară datei de punere în aplicare a Directivei habitate (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 24 noiembrie 2016, Comisia/Spania, C-461/14, EU:C:2016:895, punctele 71-92, precum și jurisprudența citată).

110 Articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate distinge două etape.

111 Prima etapă, menționată în prima teză a dispoziției amintite, impune statelor membre obligația de a efectua o evaluare corespunzătoare a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra unui sit protejat atunci când există o probabilitate ca planul sau proiectul respectiv să afecteze acest sit în mod

semnificativ (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 29, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 44).

- 112 În special, ținând seama de principiul precauției, atunci când un plan sau un proiect care nu este direct legat de gestionarea unui sit sau nu este necesar în vederea acesteia riscă să compromită obiectivele sale de conservare, acesta trebuie considerat susceptibil de a afecta situl într-o măsură semnificativă. Aprecierea riscului menționat trebuie realizată, printre altele, în lumina caracteristicilor și a condițiilor de mediu specifice ale sitului vizat de un astfel de plan sau de proiect (a se vedea printre altele Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 30, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 45).
- 113 Evaluarea corespunzătoare a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra sitului în cauză care trebuie efectuată în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate presupune că trebuie identificate, făcând apel la cele mai relevante cunoștințe științifice în materie, toate aspectele planului sau ale proiectului în discuție care ar putea, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau alte proiecte, să afecteze obiectivele de conservare a sitului respectiv (a se vedea printre altele Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 51, precum și Hotărârea din 26 aprilie 2017, Comisia/Germania, C-142/16, EU:C:2017:301, punctul 57).
- 114 Evaluarea efectuată în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate nu poate, așadar, să prezinte lacune și trebuie să cuprindă constatări și concluzii complete, precise și definitive, de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă cu privire la efectele lucrărilor preconizate asupra sitului protejat vizat (a se vedea printre altele Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 44, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 50).
- 115 Cea de a doua etapă, vizată la articolul 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, care intervine ca urmare a evaluării adecvate respective, condiționează autorizarea unui astfel de plan sau de proiect de îndeplinirea cerinței ca acesta să nu aducă atingere integrității sitului vizat, sub rezerva dispozițiilor de la alineatul (4) al acestui articol (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 31, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 46).
- 116 Faptul de a nu afecta integritatea unui sit, din perspectiva calității sale de habitat natural, în sensul articolului 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, presupune menținerea acestuia într-un stadiu de conservare corespunzător, ceea ce implică menținerea durabilă a caracteristicilor constitutive ale sitului în cauză, legate de prezența unui tip de habitat natural, obiectivul de conservare a acestuia justificând includerea acestui sit pe lista SIC, în sensul directivei menționate (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 39, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 47).
- 117 Autorizarea unui plan sau a unui proiect, în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, nu poate fi, așadar, acordată decât cu condiția ca autoritățile competente să fi ajuns la certitudinea că nu produce efecte prejudiciabile de durată asupra integrității sitului vizat. Aceasta este situația în cazul în care nu persistă nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la lipsa unor asemenea efecte (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 40, precum și Hotărârea din 8 noiembrie 2016, Lesoochránárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, punctul 42).
- 118 Această dispoziție include, astfel, principiul precauției și permite prevenirea eficientă a efectelor negative asupra integrității siturilor protejate generate de planurile sau de proiectele vizate. Un criteriu de autorizare mai puțin strict nu poate garanta la fel de eficient realizarea obiectivului de protecție a

siturilor urmărită prin dispoziția respectivă (Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 41, precum și Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 53).

- 119 În consecință, autoritățile naționale competente nu pot autoriza intervențiile care riscă să compromită durabil caracteristicile ecologice ale siturilor care adăpostesc tipuri de habitate naturale de interes comunitar sau prioritare. Aceasta ar fi situația în special atunci când o intervenție riscă să conducă la dispariția sau la distrugerea parțială și ireparabilă a unui asemenea tip de habitat natural prezent în situl respectiv (a se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Comisia/Spania, C-404/09, EU:C:2011:768, punctul 163, precum și Hotărârea din 11 aprilie 2013, Sweetman și alții, C-258/11, EU:C:2013:220, punctul 43).
- 120 Potrivit unei jurisprudențe constante, în momentul adoptării deciziei de autorizare a realizării proiectului nu trebuie să se mențină nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific în raport cu lipsa efectelor negative asupra integrității sitului vizat (a se vedea printre altele Hotărârea din 26 octombrie 2006, Comisia/Portugalia, C-239/04, EU:C:2006:665, punctul 24, și Hotărârea din 26 aprilie 2017, Comisia/Germania, C-142/16, EU:C:2017:301, punctul 42).
- 121 În lumina acestor principii trebuie să se examineze dacă, astfel cum susține Comisia prin intermediul primului său motiv, Republica Polonă a încălcat, prin adoptarea anexei din 2016 și a deciziei nr. 51, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate.

2) Cu privire la existența unui plan sau a unui proiect care nu are o legătură directă cu gestionarea sitului în cauză sau nu este necesar acesteia

- 122 Anexa din 2016 a modificat PGF din 2012 privind districtul forestier Białowieża, pentru a permite, pentru perioada 2012-2021, creșterea, în acest district forestier, a volumului de lemn exploatabil de la 63 471 m³ la 188 000 m³, prin realizarea de operațiuni de gestionare forestieră activă, precum înlăturarea, prin „tăieri sanitare”, de molizi colonizați de gândacul tipograf, prin înlăturarea de arbori muribunzi și prin reîmpădurire. În conformitate cu decizia nr. 51, aceste operațiuni au fost efectuate nu doar în districtul forestier Białowieża, ci și în districtele forestiere Browsk și Hajnówka.
- 123 Rezultă de aici că anexa din 2016, având astfel ca unic obiect creșterea volumului de lemn exploatabil prin realizarea operațiunilor de gestionare forestieră activă în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, nu stabilește deloc obiectivele și măsurile de conservare referitoare la acest sit, care figurează, în realitate, în PZO din 2015, adoptat cu puțin timp înainte de autoritățile poloneze.
- 124 În consecință, anexa din 2016 și decizia nr. 51, prin faptul că permit o astfel de intervenție în mediul natural destinată exploatării resurselor forestiere, constituie un „plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea” sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, în sensul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate.
- 125 Este lipsit de relevanță, în această privință, faptul că volumul de lemn exploatabil prevăzut în anexa din 2016 este inferior celui autorizat prin planurile de gestionare forestieră referitoare la perioadele 1992-2001 și 2002-2011. Astfel, existența unui plan sau a unui proiect care nu are o legătură directă cu gestionarea unui sit protejat sau care nu este necesar acesteia depinde în mod esențial de natura intervenției în cauză, iar nu doar de amploarea ei.
- 126 Pe de altă parte, Republica Polonă susține în mod greșit că anexa din 2016 a permis realizarea obiectivului de conservare care constă în limitarea răspândirii gândacului tipograf. Într-adevăr, acest obiectiv nu figurează sub nicio formă printre obiectivele de conservare care figurează în PZO din

2015, care, dimpotrivă, prevede în mod explicit, în anexa 3, că îndepărtarea molizilor colonizați de gândacul tipograf trebuie să fie considerată un pericol potențial pentru menținerea unei stări de conservare favorabile a habitatelor cucuvelei pitice, a minuniței și a ciocănitorii de munte.

- 127 Rezultă că Republica Polonă avea obligația, în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate, să efectueze o evaluare corespunzătoare a efectelor operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză dacă exista o probabilitate ca aceste operațiuni să afecteze în mod semnificativ integritatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.

3) Cu privire la necesitatea și la existența unei evaluări corespunzătoare a efectelor asupra sitului în cauză

- 128 Trebuie să se constate că, prin însăși natura lor, operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, în măsura în care prevăd punerea în aplicare de măsuri, precum înlăturarea și tăierea de arbori, în habitate protejate în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, sunt susceptibile, luând de asemenea în considerare amploarea și intensitatea lor, să compromită obiectivele de conservare a sitului respectiv.
- 129 În această privință, trebuie, în special, să se arate că anexa din 2016 autorizează extracția unui volum de 188 000 m³ de lemn în districtul forestier Białowieża pentru perioada 2012-2021, ceea ce reprezintă un nivel important de exploatare, de aproape trei ori mai mare decât cel care era autorizat de PGF din 2012 pentru aceeași perioadă.
- 130 Rezultă din aceasta că exista o probabilitate ca operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză să afecteze în mod semnificativ integritatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 131 În speță, Republica Polonă nu contestă, de altfel, că era obligată să efectueze o evaluare a efectelor acestor operațiuni asupra sitului respectiv, în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate. Aceasta susține, în schimb, că s-a conformat pe deplin acestei dispoziții prin faptul că a efectuat evaluarea efectelor din 2015.
- 132 Desigur, este cert că, în urma unei prime evaluări care a concluzionat că proiectul inițial de anexă la PGF din 2012 privind districtul forestier Białowieża, care autoriza un volum de exploatare a lemnului de 317 894 m³, era susceptibil să aibă efecte prejudiciabile asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, autoritățile poloneze au redus acest volum, în anexa din 2016, la 188 000 m³.
- 133 Cu toate acestea, rămâne valabil faptul că evaluarea efectelor din 2015 conține mai multe lacune substanțiale.
- 134 În primul rând, trebuie constatat că această evaluare are ca obiect doar anexa din 2016, iar nu decizia nr. 51, în condițiile în care aceasta a extins punerea în aplicare a operațiunilor de gestionare forestieră activă prevăzute în anexa respectivă doar în districtul forestier Białowieża la districtele forestiere Browsk și Hajnówka și, prin urmare, la ansamblul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, cu singura excepție a parcului național.
- 135 Rezultă de aici că efectele acestor operațiuni în ultimele două districte forestiere menționate nu au făcut obiectul niciunei evaluări de către autoritățile poloneze. Or, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 113 din prezenta hotărâre, evaluarea efectelor unui plan sau ale unui proiect care nu are o legătură directă cu gestionarea sitului în cauză și nu este necesar acesteia trebuie să țină seama de efectele cumulative care decurg din combinarea acestui plan sau a acestui proiect cu alte planuri sau proiecte, având în vedere obiectivele de conservare a sitului menționat.

- 136 În al doilea rând, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 162 din concluzii, reiese din înșiși termenii punctului 4.2 din evaluarea efectelor din 2015, potrivit căruia „[d]ispozițiile privind efectele asupra sitului Natura 2000 [Puszcza Białowieska] care figurează în «evaluarea efectelor asupra mediului» pentru anii 2012-2021 nu trebuie, în principiu, să fie actualizate”, că aceasta a fost realizată pe baza datelor utilizate pentru a evalua impactul PGF din 2012 asupra acestui sit, iar nu pe baza unor date actualizate.
- 137 Or, o evaluare nu poate fi considerată „corespunzătoare” în sensul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitat, în cazul în care lipsesc date actualizate privind habitatele și speciile protejate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2012, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias și alții*, C-43/10, EU:C:2012:560, punctul 115).
- 138 Acest lucru este valabil cu atât mai mult în speță cu cât operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză vizează tocmai să țină seama de un element nou care ar fi survenit în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska după adoptarea PGF din 2012, și anume, conform termenilor punctului 2.8 din evaluarea efectelor din 2015, „o degradare mai importantă a arboreturilor cauzată de răspândirea sporită a gândacului tipograf”, ale cărei prime simptome ar fi apărut, potrivit documentului menționat, din anul 2011 și al cărei apogeu ar fi fost atins în cursul anului 2015.
- 139 În plus, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctele 113, 114 și 120 din prezenta hotărâre, pe baza unor constatări și concluzii complete, precise și definitive nu ar trebui să existe, la data adoptării anexei din 2016 care autorizează realizarea de operațiuni de gestionare forestieră activă în cauză, nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific, ținând seama de cele mai relevante cunoștințe în domeniu, în ceea ce privește lipsa unor efecte prejudiciabile asupra integrității sitului respectiv.
- 140 În al treilea rând, este necesar să se arate că evaluarea efectelor din 2015 nu se referă la obiectivele de conservare a habitatelor și a speciilor protejate în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska care au făcut obiectul PZO din 2015, după cum nici nu definește integritatea acestui sit sau nu examinează serios motivele pentru care operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză nu sunt susceptibile să îi aducă atingere.
- 141 În special, această evaluare, care se concentrează esențial pe arboreturile colonizate de gândacul tipograf, și anume, în principal de molizi, nu examinează în mod sistematic și detaliat riscurile pe care punerea în aplicare a acestor operațiuni le prezintă pentru fiecare dintre habitatele și speciile protejate în cadrul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 142 Astfel, în ceea ce privește habitatele 91D0 (mlăștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasin, de sălcii și de plop), evaluarea menționată, după ce a relevat că aceste habitate vor face obiectul unor „răriri” în arboreturile care conțin molid, concluzionează, fără o altă analiză, la punctul 4.2.1, că aceste răriri „nu vor fi prejudiciabile stării de conservare a habitatului”, limitându-se, în această privință, să arate că întinderea tăierilor „ar trebui să decurgă din riscul real de extindere a răspândirii”, fără a furniza însă niciun fel de date concrete cu privire la evoluția probabilă a acestei răspândiri.
- 143 De asemenea, evaluarea efectelor din 2015 concluzionează, la punctul 4.2.3, în sensul existenței unor „efecte neglijabile” pentru *Phryganophylus ruficollis*, pentru *Pytho kolwensis*, pentru viespar, pentru ciocănitoarea cu spate alb, pentru muscarul mic, pentru muscarul gulerat și pentru porumbelul de scorbură, fără o altă explicație decât faptul că este vorba despre specii „care, în cea mai mare parte, sunt direct legate de zonele forestiere și cu privire la care operațiunile programate nu vor avea niciun efect notabil”. Pe de altă parte, deși această evaluare relevă, la același punct 4.2.3, în ceea ce privește *Boros schneideri*, gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, gândacul sihastru, *Rhysodes sulcatus*, cucuveaua pitică și ciocănitoarea de munte, că „un impact asupra habitatelor lor nu poate fi exclus în cazuri izolate”, aceasta se limitează să constate, pentru a înlătura existența unui impact semnificativ, menținerea „unei părți din arboreturi cu arborii muribunzi”, fără a stabili însă cantitatea acestora, nici locul în care ar trebui să fie conservate.

- 144 Rezultă de aici că evaluarea efectelor din 2015 nu putea fi de natură să înlăture orice îndoială științifică în ceea ce privește efectele prejudiciabile ale anexei din 2016 asupra sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 145 Această constatare este confirmată de adoptarea, chiar în ziua aprobării anexei respective, a programului de remediere și, șase zile mai târziu, a deciziei nr. 52.
- 146 Astfel, după cum reiese din expunerea de motive a acestui program și din dispozițiile deciziei menționate, aceste măsuri aveau ca obiect tocmai evaluarea efectelor operațiunilor de gestionare forestieră activă prevăzute în anexa respectivă asupra sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, prin introducerea, în districtele forestiere Białowieża și Browsk, a unor zone de referință în cadrul cărora niciuna dintre aceste operațiuni nu trebuia pusă în aplicare.
- 147 Potrivit explicațiilor furnizate de însăși Republica Polonă, aceste zone trebuiau în special să permită evaluarea, pe o suprafață de aproximativ 17 000 de hectare, evoluției caracteristicilor acestui sit în afara oricărei intervenții umane, pentru a compara această evoluție cu cea care rezultă din operațiunile de gestionare forestieră activă prevăzute în anexa din 2016, care ar fi astfel puse în aplicare pe restul suprafeței celor trei districte forestiere în cauză, reprezentând aproximativ 34 000 de hectare.
- 148 Cu toate acestea, o evaluare corespunzătoare a efectelor planului sau ale proiectului asupra sitului trebuie să preceadă aprobarea acestuia (a se vedea în special Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, punctul 53). Ea nu poate, așadar, să fie concomitentă sau ulterioară acesteia (a se vedea prin analogie Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, C-304/05, EU:C:2007:532, punctul 72, și Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Comisia/Spania, C-404/09, EU:C:2011:768, punctul 104).
- 149 În plus, este cert că, la momentul adoptării anexei din 2016, autoritățile poloneze nu dispuneau de rezultatele complete ale inventarului privind biodiversitatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska pe care au considerat că este necesar să îl efectueze începând din luna aprilie 2016, pentru a identifica locurile de repartizare a speciilor protejate prezente pe acest sit.
- 150 Rezultă de aici că aceste autorități erau, așadar, ele însele conștiente de insuficiența datelor disponibile la momentul adoptării acestei anexe privind impactul operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză asupra acestor specii.
- 151 În aceste condiții, trebuie să se concluzioneze că, nedisponând de toate datele pertinente pentru a evalua efectele operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, autoritățile poloneze nu au efectuat, înainte de adoptarea anexei din 2016 și a deciziei nr. 51, o evaluare corespunzătoare a acestor efecte și, astfel, și-au încălcat obligația care decurge din articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate.

4) Cu privire la atingerea adusă integrității sitului în cauză

- 152 Comisia susține, în plus, că autoritățile poloneze au aprobat operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză în condițiile în care acestea sunt susceptibile să aducă atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 153 În această privință, trebuie amintit că, astfel cum s-a arătat la punctul 16 din prezenta hotărâre, situl Natura 2000 Puszcza Białowieska a fost clasificat, la cererea Republicii Polone, ca SIC, în temeiul Directivei habitate, și constituie, de asemenea, o APS, desemnată conform Directivei păsări.

- 154 Or, regimul de protecție pe care aceste directive îl conferă siturilor care aparțin rețelei Natura 2000, deși nu interzice, astfel cum susține Republica Polonă, orice activitate umană în interiorul acestor situri, condiționează totuși autorizarea activităților menționate de respectarea obligațiilor prevăzute de acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 iulie 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini și Eolica di Altamura, C-2/10, EU:C:2011:502, punctul 40).
- 155 În consecință, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 134 din concluzii, argumentația acestui stat membru, întemeiată pe faptul că pădurea Białowieża nu ar putea fi considerată o pădure „naturală” sau „primară”, având în vedere că face dintotdeauna obiectul unei exploatare umane active care i-a determinat caracteristicile, este lipsită de orice relevanță, întrucât Directiva habitate și Directiva păsări reglementează, indiferent de calificarea acestei păduri, gestionarea forestieră a acesteia.
- 156 Astfel, în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, aplicabil, în temeiul articolului 7 din această directivă, APS, Republica Polonă nu putea autoriza operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză decât cu condiția ca acestea să nu aibă efecte prejudiciabile asupra menținerii durabile a caracteristicilor constitutive ale sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, care sunt legate de prezența tipurilor de habitate al căror obiectiv de conservare a justificat desemnarea acestui sit în lista SIC.
- 157 În speță, este cert că obiectivul de conservare care a condus la desemnarea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska ca SIC și ca APS corespunde menținerii într-un stadiu de conservare favorabil, în temeiul caracteristicilor constitutive ale acestui sit, a habitatelor 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale), 91D0 (mlaștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasin, de sălcii și de plop) și a habitatelor coleopterelor saproxilice, precum *Boros schneideri*, gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, *Phryganophylus ruficollis*, *Pytho kolwensis* și *Rhysodes sulcatus*, precum și a habitatelor păsărilor cum ar fi viesparul, cucuveaua pitică, minunița, ciocănitoarea cu spate alb, ciocănitoarea de munte, muscarul mic, muscarul gulerat și porumbelul de scorbură.
- 158 Pentru a stabili o încălcare a articolului 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, Comisia, ținând seama de principiul precauției, care, astfel cum s-a arătat la punctul 118 din prezenta hotărâre, este inclus în această dispoziție, nu trebuie să dovedească o relație cauză-efect între operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză și atingerea adusă integrității acestor habitate și specii, ci este suficient să stabilească existența unei probabilități sau a unui risc ca aceste operațiuni să provoace o asemenea atingere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Comisia/Spania, C-404/09, EU:C:2011:768, punctul 142 și jurisprudența citată).
- 159 Prin urmare, este necesar să se examineze dacă, astfel cum afirmă Comisia în susținerea primului său motiv, operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză sunt susceptibile să aibă efecte prejudiciabile asupra habitatelor menționate și asupra speciilor protejate în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska și, așadar, să aducă atingere integrității sitului respectiv.
- 160 În această privință, este necesar, mai întâi, să se constate că, deși aceste operațiuni vizează, „înainte de toate”, potrivit termenilor anexei din 2016, să efectueze tăierea molizilor colonizați de gândacul tipograf, nici această anexă, nici decizia nr. 51 nu conțin restricții cu privire la vârsta arborilor sau la arboreturile vizate de respectivele operațiuni, în special în funcție de habitatul în care se află acestea. Dimpotrivă, decizia nr. 51 prevede explicit tăierea arborilor colonizați de gândacul tipograf „în toate grupele de vârstă ale arboreturilor” și precizează că se derogă, pentru tăieri, „de la restricțiile legate de vârsta arborilor și de funcția arboreturilor”. Rezultă că anexa din 2016 și decizia nr. 51 autorizează tăierea de molizi centenari în orice tip de arboreturi, inclusiv în habitate protejate.
- 161 În continuare, rezultă că atât anexa din 2016, cât și decizia nr. 51 permit tăierea de arbori pentru motive de „securitate publică”, fără vreo precizare cu privire la condițiile concrete care justifică o tăiere pentru asemenea motive.

- 162 În sfârșit, anexa din 2016 și decizia nr. 51 autorizează înlăturarea oricărui tip de „arbori”, incluzând astfel nu numai molizii, ci și pinii, carpenii, stejarii, aninii, frasinii, sălciile și plopii, în cazul în care sunt „morți”, „uscați” sau „muribunzi”, fără a prevedea vreo restricție cu privire la arboreturile în cauză.
- 163 Astfel, contrar susținerilor Republicii Polone, rezultă că operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză nu constau exclusiv în „tăieri sanitare” în vederea eliminării doar a molizilor colonizați de gândacul tipograf și permit doborârea și tăierile anterioare doborârii în arboreturile unei specii compuse în procent de cel puțin 10 % din specimene seculare.
- 164 Or, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 119 din prezenta hotărâre, operațiuni de gestionare forestieră activă precum cele din speță, care constau în înlăturarea și în tăierea unui număr semnificativ de arbori în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, riscă, prin însăși natura lor, să compromită durabil caracteristicile ecologice ale acestui sit, având în vedere că sunt inevitabil susceptibile să conducă la dispariția sau la distrugerea parțială și ireparabilă a habitatelor și a speciilor protejate prezente în situl respectiv.
- 165 Astfel, trebuie să se constate că operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză constituie tocmai realizarea pericolelor potențiale identificate de autoritățile poloneze în anexa 3 la PZO din 2015 pentru aceste habitate și specii.
- 166 Într-adevăr, mai întâi, „tăierea de arbori în arboreturile seculare” este identificată ca un pericol potențial în PZO din 2015 pentru habitatele 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasini, de sălcii și de plopi), precum și pentru viesparul care trăiește în aceste habitate, „tăierile forestiere” și „reînnoirea pădurilor și a pădurilor mixte prin operațiuni de gestionare forestieră” fiind, pe de altă parte, menționate ca pericole pentru *Boros schneideri*.
- 167 În continuare, „înlăturarea pinilor și a molizilor seculari cu carii”, și anume colonizați de gândacul tipograf, este identificată ca un pericol potențial pentru cucuveaua pitică, pentru minuniță și pentru ciocănitoarea de munte.
- 168 În sfârșit, „înlăturarea arborilor morți sau muribunzi” este identificată ca un pericol potențial pentru habitatele 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasini, de sălcii și de plopi), precum și pentru cucuveaua pitică, pentru minuniță, pentru ciocănitoarea cu spate alb, pentru ciocănitoarea de munte și pentru gândacul de scoarță roșu, în timp ce „înlăturarea de arbori muribunzi” este identificată ca un pericol potențial pentru *Boros schneideri*, pentru gândacul curcubeu al pinului, pentru *Phryganophylus ruficollis*, pentru *Pytho kolwensis* și pentru *Rhysodes sulcatus*.
- 169 În această privință, trebuie precizat că, în măsura în care operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză corespund exact pericolelor potențiale identificate de autoritățile poloneze în anexa 3 la PZO din 2015 pentru aceste habitate și specii, este lipsit de relevanță pentru evaluarea atingerii aduse integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, contrar celor susținute de Republica Polonă, faptul că anexa din 2016 nu conține nicio dispoziție care să prevadă în mod expres uciderea deliberată, capturarea sau perturbarea animalelor.
- 170 Niciunul dintre argumentele invocate de Republica Polonă nu este de natură să repună în discuție aceste constatări.
- 171 În primul rând, în ceea ce privește necesitatea de a combate răspândirea gândacului tipograf, nu poate, desigur, să fie exclus, luând în considerare principiul precauției, care reprezintă unul dintre fundamentele politicii de protecție a unui nivel ridicat urmărit de Uniune în domeniul mediului, conform articolului 191 alineatul (2) primul paragraf TFUE, și în lumina căruia trebuie interpretată legislația Uniunii privind protecția mediului, ca un stat membru să poată, cu respectarea strictă a

principiului proporționalității, să fie autorizat să pună în aplicare operațiuni de gestionare forestieră activă în cadrul unui sit Natura 2000, protejat în temeiul Directivei habitate și al Directivei păsări, pentru a reduce răspândirea unui organism dăunător susceptibil să aducă atingere integrității sitului respectiv.

- 172 Cu toate acestea, în speță, argumentația dezvoltată de Republica Polonă cu privire la acest aspect nu permite să se considere că operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză pot fi justificate prin necesitatea de a opri răspândirea unui asemenea organism dăunător.
- 173 Într-adevăr, *primo*, astfel cum reiese deja din cuprinsul punctelor 126 și 167 din prezenta hotărâre, gândacul tipograf, chiar dacă primele simptome ale răspândirii acestuia ar fi fost observate, potrivit acestui stat membru, în cursul anului 2011, nu a fost identificat nicidecum prin PZO din 2015 ca un pericol potențial pentru integritatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, ci, dimpotrivă, înlăturarea molizilor și a pinilor seculari colonizați de gândacul tipograf a fost identificată prin acest plan ca un astfel de pericol potențial. Contrar celor susținute de Republica Polonă în cadrul ședinței, PZO din 2015 nu prevede, de altfel, posibilitatea de a efectua „tăieri sanitare” care vizează în mod specific arborii colonizați de gândacul tipograf.
- 174 *Secundo*, în lumina informațiilor de care dispune Curtea în prezenta cauză, nu poate fi stabilită nicio legătură, contrar a ceea ce pretinde Republica Polonă, între volumul de lemn exploatabil și răspândirea gândacului tipograf.
- 175 Astfel, deși este adevărat că PGF din 2012, în urma intervenției Comisiei, a redus volumul de lemn exploatabil în districtul forestier Białowieża la 63 471 m³ pentru perioada 2012-2021, este cert că, chiar înainte de sfârșitul anului 2015, și anume după mai puțin de patru ani, acest plafon, astfel cum s-a arătat deja la punctul 24 din prezenta hotărâre, fusese deja epuizat de autoritățile poloneze.
- 176 Rezultă, astfel, că, după cum a subliniat de asemenea avocatul general la punctul 160 din concluzii, volumul de lemn extras din acest district a rămas, în realitate, același ca cel extras în perioadele anterioare, în decursul cărora planurile de gestionare forestieră aplicabile stabiliseră volumul de lemn exploatabil în districtul forestier Białowieża la 308 000 m³ pentru perioada 1992-2001, respectiv la 302 000 m³ pentru perioada 2002-2011. Prin urmare, nu se poate susține în mod valabil că răspândirea gândacului tipograf s-ar datora reducerii volumului de lemn exploatat între anii 2012 și 2015.
- 177 *Tertio*, astfel cum reiese deja din cuprinsul punctelor 160-163 din prezenta hotărâre, operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză nu vizează nicidecum doar molizii colonizați de gândacul tipograf, având în vedere că aceste operațiuni, pe de o parte, afectează, de asemenea, molizii morți, chiar dacă aceștia nu ar fi colonizați de gândacul tipograf, și, pe de altă parte, nu exclud înlăturarea de alte tipuri de arbori precum carpenii, stejarii, aninii, frasinii, sălciile și plopilor. Or, astfel cum a confirmat Republica Polonă în cadrul ședinței în răspuns la o întrebare a Curții cu privire la acest aspect, gândacul tipograf colonizează doar arborii cu spini, în mod esențial molizii, iar nu și arborii cu frunze.
- 178 Pe de altă parte, deși este adevărat că, astfel cum a subliniat Republica Polonă însăși în ședință, trebuie găsit un anumit echilibru, pentru a combate răspândirea gândacului tipograf, între măsurile de gestionare forestieră activă și măsurile de gestionare forestieră pasivă, cu scopul de a realiza obiectivele de conservare urmărite de Directiva habitate și de Directiva păsări, trebuie să se constate că, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 158 din concluzii, această evaluare comparativă nu se regăsește în niciun fel în dispozițiile deciziei nr. 51, care permit tăierea molizilor, precum și înlăturarea de arbori morți și muribunzi, fără altă restricție decât plafonul care rezultă din volumul maxim de lemn exploatabil autorizat în cele trei districte forestiere în cauză.

- 179 *Quarto*, reiese din elementele transmise Curții, precum și din dezbaterile din cadrul ședinței că, la momentul adoptării anexei din 2016, persista o controversă științifică cu privire la cele mai adecvate metode de stopare a răspândirii gândacului tipograf. Astfel cum reiese din programul de remediere, această controversă avea ca obiect, printre altele, însăși oportunitatea combaterii acestei răspândiri, întrucât aceasta se încadra, potrivit unor opinii științifice, într-un ciclu natural cu tendințe periodice proprii caracteristicilor sitului al cărui obiectiv de conservare a justificat desemnarea sa în lista SIC și ca APS. În consecință, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 117 din prezenta hotărâre, autoritățile poloneze nu puteau adopta anexa din 2016 în lipsa unei certitudini științifice în ceea ce privește lipsa unor efecte prejudiciabile durabile ale operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză asupra integrității sitului în cauză.
- 180 În sfârșit, *quinto*, Republica Polonă nu poate, fără a se contrazice, să încerce să întemeieze un argument pe măsurile luate de alte state membre, cum ar fi Republica Austria, pentru a combate răspândirea gândacului tipograf, având în vedere că, potrivit propriilor afirmații, reiterate în ședință, pădurea Białowieża este într-o asemenea măsură specifică și unică, încât studiile științifice având ca obiect alte ecosisteme nu pot fi transpuse acesteia.
- 181 În schimb, în ceea ce privește același ecosistem, este pertinent să se observe că, în ședință, Comisia a arătat, fără ca acest lucru să fie contestat de Republica Polonă, că, în partea bielorusă a pădurii Białowieża, adiacentă sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, care acoperă aproximativ 82 000 de hectare, autoritățile naționale competente nu au considerat necesar să efectueze „tăieri sanitare” pentru a opri răspândirea gândacului tipograf.
- 182 În al doilea rând, în ceea ce privește înființarea de zone de referință prin decizia nr. 52, trebuie subliniat că însăși Republica Polonă recunoaște că aceste zone nu sunt destinate să atenueze efectele operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, întrucât zonele respective au ca unic obiect, astfel cum s-a arătat deja la punctul 146 din prezenta hotărâre, să evalueze evoluția caracteristicilor acestui sit în afara oricărei intervenții umane.
- 183 Trebuie, așadar, să se constate că zonele de referință prevăzute de decizia nr. 52, în măsura în care se limitează să mențină situația anterioară punerii în aplicare a anexei din 2016 în anumite părți din districtele forestiere Białowieża și Browsk, nu restrâng în niciun fel efectele prejudiciabile care rezultă din operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză pe restul teritoriului acestor districte forestiere. Dimpotrivă, după cum susține în mod întemeiat Comisia, în lipsa unor efecte asupra volumului maxim total al extracției de lemn autorizate, înființarea zonelor menționate, despre care nu se contestă că acoperă o suprafață de 17 000 de hectare reprezentând aproximativ jumătate din suprafața celor două districte forestiere în cauză, este susceptibilă să agraveze aceste efecte, având în vedere că din aceasta va rezulta în mod necesar o intensificare a tăierilor în părțile din aceste districte forestiere care nu au fost excluse.
- 184 În ceea ce privește afirmația potrivit căreia operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză ar fi, de asemenea, excluse în rezervațiile naturale, precum și în zonele umede și mlăștinoase, trebuie observat că, deși ar putea, desigur, să rezulte din aceasta o excludere a operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză, după cum susține Republica Polonă, în habitatele 91D0 (mlăștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasin, de sălcii și de plopi), nu s-a susținut, în schimb, și nu este, *a fortiori*, stabilit că această excludere ar privi întreaga suprafață a acestor habitate. În plus, aceste excluderi, deși sunt menționate de directorul regional al protecției mediului din Białystok în avizul pe care l-a emis la 12 februarie 2016 privind anexa din 2016, nu figurează nici în această anexă, nici în decizia nr. 51, nici chiar în decizia nr. 52.
- 185 În al treilea rând, în ceea ce privește impactul operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză asupra coleopterelor saproxilice, deși Republica Polonă susține că nu vor fi înlăturați „pinii morți aflați încă în picioare și expuși la soare” care constituie habitatul gândacului curcubeu al pinului, aceasta nu

prezintă însă niciun element probant în sprijinul acestei afirmații, care este, de altfel, contrazisă de dispozițiile anexei din 2016 și ale deciziei nr. 51, care prevăd în mod explicit înlăturarea arborilor morți sau muribunzi, fără a conține restricția invocată de acest stat membru.

- 186 Pe de altă parte, este necesar să se arate că presupusele amenințări asupra *Boros schneideri*, a *Phryganophylus ruficollis*, a *Pytho kolwensis* și a *Rhysodes sulcatus*, invocate de Republica Polonă și menționate la punctul 101 din prezenta hotărâre, nu corespund celor identificate de autoritățile poloneze în PZO din 2015. În schimb, reiese din acest ultim document că înlăturarea de molizi și de pini muribunzi constituie o astfel de amenințare.
- 187 În al patrulea rând, este lipsit de relevanță faptul că populațiile anumitor coleoptere saproxilice, precum *Boros schneideri*, sau ale păsărilor, precum cucuveaua pitică sau ciocănitoarea de munte, sunt mai importante în districtul forestier Białowieża decât în parcul național, în care nu poate avea loc nicio operațiune de gestionare forestieră activă. Astfel, chiar presupunând că ar fi dovedită, o astfel de împrejurare nu este în niciun fel de natură să repună în discuție faptul că, pentru motivele prezentate la punctele 164-168 din prezenta hotărâre, aceste operațiuni aduc atingere integrității sitului Natura 2000 Puszcz Białowieża.
- 188 În sfârșit, în al cincilea rând, în măsura în care Republica Polonă, justificând unele operațiuni de gestionare forestieră activă în cauză prin motive legate de securitatea publică sau de necesitatea de a exploata, din motive economice și/sau sociale, resursele forestiere, ar intenționa să se prevaleze de articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate, este necesar să se amintească faptul că, desigur, scopul principal al acestei directive fiind să promoveze menținerea biodiversității luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, menținerea acestei biodiversități presupune uneori, cu respectarea acestei dispoziții, menținerea sau chiar încurajarea activităților umane (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2012, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitolokarnanias și alții*, C-43/10, EU:C:2012:560, punctul 137).
- 189 Cu toate acestea, trebuie subliniat că, în calitate de dispoziție derogatorie de la criteriul autorizării prevăzut la articolul 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, articolul 6 alineatul (4) din aceasta trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte și nu se poate aplica decât după ce efectele unui plan sau ale unui proiect au fost analizate în conformitate cu dispozițiile alineatului (3) menționat (a se vedea printre altele Hotărârea din 21 iulie 2016, *Orleans și alții*, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 60, precum și jurisprudența citată).
- 190 Astfel, în temeiul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate, în ipoteza în care, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectuate potrivit articolului 6 alineatul (3) prima teză din această directivă, planul sau proiectul trebuie totuși realizat din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, și în cazul în care nu există soluții alternative, statul membru trebuie să ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000 (a se vedea printre altele Hotărârea din 21 iulie 2016, *Orleans și alții*, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 62).
- 191 În aceste condiții, cunoașterea efectelor unui plan sau ale unui proiect, în raport cu obiectivele de conservare referitoare la situl respectiv, reprezintă o condiție prealabilă indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 alineatul (4) din directiva menționată, întrucât, în lipsa acestor elemente, nu poate fi evaluată nicio condiție de aplicare a acestei dispoziții derogatorii. Analizarea unor eventuale motive cruciale de interes public major și a existenței unor alternative mai puțin prejudiciabile necesită o evaluare comparativă în raport cu efectele negative produse asupra sitului menționat de planul sau de proiectul avut în vedere. În plus, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie identificate cu precizie efectele negative produse asupra sitului respectiv (a se vedea printre altele Hotărârea din 24 noiembrie 2011, *Comisia/Spania*, C-404/09, EU:C:2011:768, punctul 109, precum și Hotărârea din 14 ianuarie 2016, *Grüne Liga Sachsen și alții*, C-399/14, EU:C:2016:10, punctul 57).

- 192 Cu toate acestea, în speță, în lipsa unei evaluări corespunzătoare a efectelor operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză asupra integrității sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, în temeiul articolului 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitate, și în lipsa oricărei examinări a fezabilității soluțiilor alternative punerii în aplicare a acestor operațiuni, Republica Polonă nu se poate prevala de dispozițiile derogatorii ale articolului 6 alineatul (4) din această directivă, cu atât mai mult cu cât aceasta nu a avut de altfel în vedere nicio măsură compensatorie.
- 193 Având în vedere considerațiile care precedă, primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, este întemeiat.

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, precum și a articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări

a) Argumentația părților

- 194 Comisia apreciază că Republica Polonă a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate și al articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări prin faptul că a pus în aplicare operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză.
- 195 Simplul fapt de a introduce în PZO din 2015 măsuri de conservare pentru situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, fără posibilitatea de a le pune în aplicare în mod real, nu ar fi suficient pentru a se conforma articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, care impune obligația de a adopta măsurile de conservare necesare pentru habitatele naturale care figurează în anexa I la această directivă și pentru speciile de animale care figurează în anexa II la directiva respectivă. Astfel, termenul „a adopta” ar impune ca aceste măsuri să poată fi puse efectiv în aplicare. Această interpretare s-ar aplica, de asemenea, articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări.
- 196 Or, punerea în aplicare de operațiuni de gestionare forestieră activă, precum doborârea, „tăierile sanitare” și reîmpădurirea, în habitate pentru care menținerea stadiului de conservare exclude în mod formal astfel de activități, care constituie, prin însăși natura lor, o amenințare la adresa menținerii stadiului de conservare menționat, ar fi vădit contrară măsurilor de conservare prevăzute în anexa 5 la PZO din 2015, care constau în excluderea de la operațiunile de gestionare forestieră a „tuturor arboreturilor unei specii compuse în procent de cel puțin 10 % din specimene centenare”, în „conservarea arborilor morți”, precum și în „menținerea tuturor molizilor seculari morți până la mineralizarea lor completă”. În această privință, locurile în care sunt planificate operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză ar coincide cu siturile unor arboreturi centenare și cu habitate ale coleopterelor saproxilice, în mod esențial *Boros schneideri* și gândacul de scoarță roșu.
- 197 În plus, aceste operațiuni ar fi, în toate privințele, identice cu amenințările identificate în anexa 3 la PZO din 2015 pentru habitatele naturale și pentru habitatele de specii de păsări și de coleoptere saproxilice. Întrucât este necesar să se prevină aceste amenințări prin punerea în aplicare a măsurilor de conservare, orice măsură care materializează amenințările respective ar repune în discuție aceste măsuri de conservare sau chiar ar submina efectul lor util.
- 198 Punerea în aplicare a deciziei nr. 51, care prevede înlăturarea arborilor morți pe întreg teritoriul sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, ar accentua în continuare amenințările identificate de PZO din 2015 și ar complica și mai mult punerea în aplicare a măsurilor de conservare prevăzute în acesta.
- 199 În plus, operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză ar fi susceptibile să aibă un impact prejudiciabil asupra stadiului general de conservare a anumitor specii de coleoptere saproxilice, în special gândacul curcubeu al pinului și *Phryganophylus ruficollis*, în Polonia și în întreaga Europă, dat fiind că situl Natura 2000 Puszcza Białowieska este una dintre ultimele sau una dintre cele mai importante arii de răspândire în Uniune.

- 200 În sfârșit, întrucât Directiva habitate și Directiva păsări au ca obiectiv menținerea sau restabilirea unui stadiu corespunzător de conservare a habitatelor speciilor protejate, iar nu doar prevenirea dispariției acestora, orice argument întemeiat pe menținerea populației unei anumite specii la nivelul indicat în formularul standard al datelor din 2007 pentru situl Natura 2000 Puszcza Białowieska (denumit în continuare „FSD”) ar trebui să fie respins.
- 201 Republica Polonă susține că anexa din 2016 asigură punerea în aplicare efectivă a măsurilor de conservare stabilite de PZO din 2015, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva habitate. Această anexă ar fi, astfel, conformă cu respectivul plan, având în vedere că asigură menținerea sau restabilirea unui stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale sau a speciilor pentru care situl Natura 2000 Puszcza Białowieska a fost desemnat. Simplul fapt că a stabilit măsuri de conservare în PZO din 2015 nu ar fi fost suficient în această privință.
- 202 Astfel, măsurile de conservare prevăzute în PZO din 2015 pentru habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale) ar consta, printre altele, în adaptarea compoziției arboreturilor într-un mod care să fie conform cu habitatul natural în cadrul arboreturilor dominate de plop tremurător, de mesteceni, de pini și, mai rar, de molizi. Aceste măsuri ar fi reflectate în PGF din 2012 sub formă de lucrări planificate de curățare, de rădări și de tăieri. Executarea acestor măsuri de conservare ar impune, așadar, extragerea de lemn.
- 203 În această privință, ar fi contrar atât Directivei habitate și Directivei păsări, cât și „bazelor cunoștințelor ecologice” și bunului simț să se respingă argumentele întemeiate pe menținerea populației unei anumite specii la nivelul indicat în FSD. Într-adevăr, dacă nivelul cantitativ al fiecărei specii protejate pe un anumit sit Natura 2000 ar crește în mod constant peste acest nivel, ar rezulta o dereglare imprevizibilă a sistemului ecologic pe teritoriul în cauză.
- 204 Modificările cantitative observate în cadrul unei părți din populațiile de specii protejate în pădurea Białowieża ar fi rezultatul unui acces crescut la hrană, legat de o perturbare pe termen scurt, și anume o răspândire la scară largă a gândacului tipograf. Pe termen mai lung, consecința firească a acestei situații ar fi o scădere brutală. Un control permanent și limitat în spațiu al răspândirii gândacului tipograf, și anume al întinderii sale în teritoriu și al unei proporții ridicate de molizi în arboreturi, ar putea fi un factor de menținere a unei situații relativ stabile în ceea ce privește, de exemplu, populațiile de ciocănitori. În pofida posibilelor efecte negative asupra acestor populații cauzate de operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, dimensiunea acestor populații s-ar menține la un nivel relativ ridicat, conform PZO din 2015.
- 205 Populațiile de ciocănitori cu spate alb și de ciocănitori de munte nu ar prezenta modificări cantitative brutale la frontierele parcului național. Astfel, răspândirea gândacului tipograf nu ar prezenta pe teritoriul acestuia un caracter masiv, ca urmare a proporției scăzute pe care o reprezintă molizii în cadrul arboreturilor din acest parc și a naturii diferite a habitatelor forestiere. De aici ar rezulta că, în habitatele caracterizate de parametri diferiți, care condiționează tendința acestora de a suferi o răspândire masivă a gândacului tipograf, echilibrul dinamic ar putea fi menținut grație unor măsuri selecționate de gestionare forestieră.
- 206 Anexa din 2016 și decizia nr. 51 nu ar fi mai susceptibile să aibă un impact prejudiciabil asupra stadiului de conservare a anumitor specii de coleoptere saproxilice. Astfel, pericolul pentru specii precum gândacul curcubeu al pinului și *Phryganophylus ruficollis* ar rezulta, în esență, din limitarea și din eliminarea efectelor incendiilor. Alte specii, cum ar fi *Boros schneideri* și gândacul de scoartă roșu, ar găsi în pădurea Białowieża condiții bune de dezvoltare. În ceea ce privește *Boros schneideri*, amenințarea pe termen lung ar decurge din lipsa reînnoirii pinilor în parcul național Białowieża.

b) Aprecierea Curții

- 207 Cu titlu prealabil, trebuie amintit că, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, pentru fiecare arie specială de conservare, statele membre trebuie să adopte măsurile de conservare necesare, care corespund necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale care figurează în anexa I la această directivă și ale speciilor care figurează în anexa II la directiva menționată, prezente pe teritoriul respectiv. Conform articolului 4 alineatul (4) din aceeași directivă, orice SIC trebuie să fie desemnat de statul membru în cauză ca o astfel de arie.
- 208 Pe de altă parte, trebuie subliniat că articolul 4 din Directiva păsări prevede un regim consolidat și care vizează în mod specific atât speciile menționate în anexa I la această directivă, cât și speciile migratoare care nu sunt vizate în anexa menționată, care apar în mod regulat, regim care se justifică prin faptul că privește speciile cele mai amenințate și, respectiv, speciile care constituie un patrimoniu comun al Uniunii. Statele membre au astfel obligația de a adopta măsurile necesare pentru conservarea speciilor respective (Hotărârea din 13 decembrie 2007, Comisia/Irlanda, C-418/04, EU:C:2007:780, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 209 Aceste măsuri trebuie poată asigura în special supraviețuirea și înmulțirea speciilor de păsări menționate în anexa I la Directiva păsări, precum și înmulțirea, schimbarea penelor și iernarea speciilor de păsări migratoare care nu sunt menționate în această anexă și care apar în mod regulat. Acestea nu se pot limita să evite daunele și perturbările externe cauzate de om, ci trebuie de asemenea, în funcție de situație, să cuprindă măsuri pozitive care urmăresc conservarea și ameliorarea stării sitului (Hotărârea din 13 decembrie 2007, Comisia/Irlanda, C-418/04, EU:C:2007:780, punctele 153 și 154).
- 210 În speță, este cert că PZO din 2015 are ca obiect stabilirea, în conformitate cu aceste dispoziții din Directiva habitate și din Directiva păsări, a măsurilor de conservare necesare menținerii unui stadiu de conservare favorabil al habitatelor și al speciilor protejate de aceste directive care sunt prezente pe situl Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 211 În esență, aceste măsuri, care figurează în anexa 5 la PZO din 2015, constau, pe de o parte, în a exclude de la operațiunile de gestionare forestieră activă „toate arboreturile” în habitatele 91D0 (mlăștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasin, de sălcii și de plop), precum și „toate arboreturile unei specii compuse în procent de cel puțin 10 % din specimene centenare sau mai bătrâne” în habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale) și în habitatele viesparului, cucuvelei pitice, minuniței, ciocăntorii cu spate alb, ciocăntorii de munte, muscarului mic, muscarului gulerat, *Boros schneideri*, gândacului curcubeu al pinului, gândacului de scoarță roșu și gândacului sihastru și, pe de altă parte, în a menține „arborii morți în arboreturile exploatate”, în special „toți molizii seculari morți până la mineralizarea lor completă”, în scopul conservării habitatelor *Phryganophylus ruficollis*, *Pytho kolwensis* și *Rhysodes sulcatus*.
- 212 Aceste măsuri de conservare urmăresc, astfel, să prevină apariția unor pericole potențiale care amenință aceste habitate și specii, identificate în anexa 3 la PZO din 2015, și anume, după caz, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 166-168 din prezenta hotărâre, punerea în aplicare a unor operațiuni de gestionare forestieră activă, înlăturarea arborilor morți și/sau muribunzi, precum și înlăturarea molizilor sau a pinilor seculari colonizați de gândacul tipograf.
- 213 Cu toate acestea, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia și astfel cum admite de altfel Republica Polonă, articolul 6 alineatul (1) din Directiva habitate și articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări impun, în caz contrar fiind lipsite de orice efect util, nu doar adoptarea măsurilor de conservare necesare pentru menținerea unui stadiu de conservare corespunzător al habitatelor și al speciilor protejate în cadrul sitului respectiv, ci și, mai ales, punerea efectivă în aplicare a acestora.

- 214 De altfel, această interpretare este susținută de articolul 1 alineatul (1) litera (l) din Directiva habitate, care definește o arie specială de conservare ca un SIC în care „se aplică” măsurile de conservare, precum și de al optulea considerent al directivei menționate, potrivit căruia, în fiecare arie desemnată, trebuie „puse în aplicare” măsurile necesare în conformitate cu obiectivele de conservare urmărite.
- 215 Or, în speță, reiese din cuprinsul punctului 4.2.4 din evaluarea efectelor din 2015 că, „[î]ntrucât a trecut prea mult timp de la elaborarea PZO [din 2015] până în prezent, o parte dintre dispozițiile acestuia privind evaluarea stadiului de conservare și măsurile de conservare prevăzute în privința speciilor legate de molid a devenit caducă”. Astfel, PZO din 2015 nu a fost niciodată aplicat de autoritățile poloneze, ci, dimpotrivă, astfel cum susține în mod întemeiat Comisia, anexa din 2016 și decizia nr. 51, chiar dacă nu modifică în mod formal PZO din 2015, privează de efect util măsurile de conservare care figurează în acesta din urmă.
- 216 Într-adevăr, anexa din 2016 și decizia nr. 51, având în vedere că nu conțin nicio restricție legată de vârsta arborilor sau de arboreturile vizate de operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, autorizează, în cele trei districte forestiere ale sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, măsurile a căror excludere este prevăzută de PZO din 2015 ca măsură de conservare.
- 217 Astfel, anexa din 2016 și decizia nr. 51 permit, pe de o parte, tăierea și înlăturarea oricărui tip de arbori în habitatele 91D0 (mlăștini împădurite) și 91E0 (păduri aluvionare de anini, de frasini, de sălcii și de plop), precum și punerea în aplicare a unor asemenea operațiuni de gestionare forestieră activă în arboreturile unei specii compuse în procent de cel puțin 10 % din specimene seculare în habitatul 9170 (păduri de stejar și de carpen subcontinentale) și în habitatele viesparului, cucuvelei pitice, minuniței, ciocănitorii cu spate alb, ciocănitorii de munte, muscarului mic, muscarului gulerat, *Boros schneideri*, gândacului curcubeu al pinului, gândacului de scoarță roșu și gândacului sihastru și, pe de altă parte, înlăturarea arborilor morți în arboreturile exploatate, care constituie habitatul *Phryganophylus ruficollis*, al *Phyto kolwensis* și al *Rhysodes sulcatus*.
- 218 Rezultă din aceasta că punerea în aplicare a operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză conduce la dispariția unei părți din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. Asemenea operațiuni nu pot constitui măsuri care asigură conservarea acestui sit, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 iulie 2016, Orleans și alții, C-387/15 și C-388/15, EU:C:2016:583, punctul 38).
- 219 În aceste condiții, argumentele prezentate de Republica Polonă pentru a susține că operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză nu au efecte prejudiciabile asupra speciilor protejate de coleoptere saproxilice nu pot decât să fie respinse. De altfel, presupusele amenințări invocate de acest stat membru pentru menținerea stadiului corespunzător al acestor specii nu corespund celor identificate în PZO din 2015. Prin urmare, acestea nu pot fi reținute.
- 220 În ceea ce privește argumentele întemeiate pe răspândirea gândacului tipograf, acestea trebuie să fie respinse pentru aceleași motive ca cele care figurează la punctele 173-181 din prezenta hotărâre. În special, trebuie amintit, în această privință, că gândacul tipograf nu a fost identificat nicidecum prin PZO din 2015 ca un pericol potențial pentru integritatea sitului Natura 2000 Puszcza Białowieska, ci, dimpotrivă, înlăturarea molizilor și a pinilor seculari colonizați de gândacul tipograf a fost identificată prin PZO ca un astfel de pericol potențial.
- 221 În consecință, al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, precum și a articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări, este întemeiat.

3. Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate

a) Argumentația părților

- 222 Comisia susține că Republica Polonă a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate prin faptul că a pus în aplicare operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, având în vedere că aceste operațiuni nu permit evitarea deteriorării sau a distrugerii ariilor de reproducere sau de odihnă a coleopterelor saproxilice care figurează la litera (a) din anexa IV la această directivă, și anume gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, *Phryganophylus ruficollis* și *Pytho kolwensis*.
- 223 Articolul 12 din Directiva habitate ar obliga statele membre să instituie un sistem de protecție riguroasă care să impună adoptarea de măsuri coerente și coordonate, cu caracter preventiv, de natură să permită evitarea în mod efectiv a deteriorării sau a distrugerii ariilor de reproducere sau de odihnă ale speciilor respective.
- 224 Toate speciile de coleoptere saproxilice acoperite de această protecție riguroasă ar avea nevoie, în decursul ciclului lor de viață, de arbori morți sau muribunzi, încă în picioare sau căzuți. Diverse studii științifice ar confirma că molizii morți constituie un habitat important al gândacului de scoarță roșu, precum și un element primordial al ciclului său de viață. După doi sau trei ani de la moarte și în cursul etapelor ulterioare de putrezire, molizii ar fi invadați de celelalte specii de coleoptere saproxilice, precum *Phryganophylus ruficollis* și *Pytho kolwensis*. În aceste condiții, intensificarea tăierilor arboreturilor, printre care în esență a molizilor, și înlăturarea lemnului uscat sau mort și a arborilor muribunzi colonizați de gândacul tipograf ar conduce în mod inevitabil la moartea de specimene din aceste specii care intră sub o protecție strictă și la distrugerea ariilor lor de reproducere și de odihnă.
- 225 Având în vedere că respectivele specii locuiesc în mod puțin vizibil în bușteni și sub scoarța arborilor, ar fi imposibil să se ia măsuri paliative eficiente cum ar fi tăierea selectivă. Singura măsură eficientă susceptibilă să prevină deteriorarea ariilor de reproducere și de odihnă ale acestora ar consta în a nu interveni în habitatele în care aceste specii sunt prezente.
- 226 Interdicțiile care figurează la articolul 12 din Directiva habitate ar fi absolute, independent de numărul și de prezența unor specimene din speciile care fac obiectul conservării riguroase. Prezența larg răspândită a gândacului de scoarță roșu nu ar putea, așadar, justifica intensificarea unor operațiuni de gestionare forestieră susceptibile să conducă la o încălcare a acestor interdicții. Pe de altă parte, *Phryganophylus ruficollis* ar fi o specie extrem de rară pentru care există doar patru habitate cunoscute în Polonia, astfel încât pierderea unui singur habitat ar putea avea un impact prejudiciabil considerabil asupra menținerii stării de conservare a acestuia în Europa. În ceea ce privește gândacul curcubeu al pinului, acesta nu ar fi prezent în Polonia decât în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. În sfârșit, acest sit ar fi habitatul cel mai important al *Pytho kolwensis* în statul membru menționat, în contextul în care, pe de altă parte, el nu este prezent în Uniune decât în Finlanda și în Suedia.
- 227 Republica Polonă susține că toate speciile de coleoptere saproxilice, precum gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, gândacul sihastru, *Phryganophylus ruficollis* și *Pytho kolwensis*, prezente în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, au nevoie, pe parcursul ciclului lor de viață, de arbori morți sau muribunzi și că este imposibil să se constate prezența stadiilor larvare ale acestora fără a aduce atingere acestui habitat. Pentru a asigura un stadiu de protecție adecvat, autoritățile poloneze ar fi adoptat astfel un sistem de conservare pe termen lung a continuității habitatului acestor specii sub forma unei rețele de insule de plantații forestiere în rezervații și de zone de protecție în jurul speciilor protejate, în habitatele umede, în zonele de referință și în partea permanentă și naturală de

arbori morți în toate arboreturile din pădurea Białowieża. Eficacitatea acestei operațiuni ar fi demonstrată de rezultatele inventarului realizat în 2016 de Instytut Badawczy Leśnictwa (Institutul de studii forestiere, Polonia).

- 228 Din aceste rezultate ar reieși că gândacul de scoarță roșu, pentru care molidul ar fi un habitat subsidiar, este o specie comună în ansamblul sitului pădurii Białowieża, pentru care arborii morți și muribunzi nu constituie un habitat esențial. În ceea ce privește *Boros schneideri*, aceleași rezultate ar arăta că este vorba despre o specie care preferă pinul, pentru care molizii morți sau muribunzi nu constituie un habitat esențial, și care se găsește, în plus, răspândită în ansamblul pădurii Białowieża. Aria esențială pentru *Phryganophylus ruficollis* și pentru *Rhysodes sulcatus* ar fi parcul național Białowieża. În plus, localizările *Phryganophylus ruficollis* în districtul Białowieża s-ar găsi în zonele de referință. Mai mult, cauza esențială a dispariției acestuia ar fi lipsa de lemn ars. De asemenea, prezența *Pytho kolwensis* nu ar fi fost semnalată în afara acestui parc național. Activitatea gândacului tipograf ar putea, în schimb, să aibă un impact negativ asupra continuității mediilor ocupate de această specie, și anume molizii morți, bătrâni, tăiați, în habitatele umede. În sfârșit, în ceea ce privește gândacul curcubeu al pinului, cauza principală a dispariției acestuia în Europa ar fi lipsa pinilor bătrâni morți în urma unor incendii. Ca urmare a lipsei reînnoirii pinului în parcul național menționat, viitorul acestei specii nu ar putea fi asigurat decât în pădurile exploatate, în care pinul a fost reînnoit în mod artificial.
- 229 Pentru toate aceste motive, operațiunile prevăzute în anexa din 2016 nu ar avea un impact negativ semnificativ asupra populației acestor specii. Menținerea lor ar merge mână în mână cu continuitatea anumitor habitate care decurg din perturbări, cum ar fi incendiile. În caz contrar, doar intervenții de protecție activă ar fi în măsură să conserve habitatul acestor specii.

b) Aprecierea Curții

- 230 Articolul 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate impune statelor membre să ia măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate la litera (a) din anexa IV la această directivă în aria lor de extindere naturală, interzicând orice formă de capturare sau de ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură, precum și deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă.
- 231 Respectarea acestei dispoziții impune statelor membre nu numai să creeze un cadru legislativ complet, ci și să pună în aplicare măsuri concrete și specifice de protecție. De asemenea, sistemul de protecție riguroasă presupune adoptarea unor măsuri coerente și coordonate, cu caracter preventiv. Un astfel de sistem de protecție riguroasă trebuie să permită, așadar, să se evite în mod efectiv capturarea sau uciderea deliberată în natură, precum și deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă ale speciilor de animale enumerate la litera (a) din anexa IV la Directiva habitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 2011, Comisia/Franța, C-383/09, EU:C:2011:369, punctele 19-21).
- 232 În speță, trebuie amintit că atât anexa din 2016, cât și decizia nr. 51 prevăd tăierea molizilor colonizați de gândacul tipograf, fără restricții legate de vârsta acestora, ceea ce include, așadar, arborii seculari, morți sau muribunzi.
- 233 Or, reiese cu claritate din PZO din 2015 că molizii morți sau muribunzi, eventual colonizați de gândacul tipograf, constituie, cel puțin, un habitat important pentru colepterele saproxilice precum gândacul curcubeu al pinului, gândacul de scoarță roșu, *Phryganophylus ruficollis* și *Pytho kolwensis*, care figurează la litera (a) din anexa IV la Directiva habitate. Într-adevăr, astfel cum s-a constatat deja la punctul 168 din prezenta hotărâre, înlăturarea acestui tip de arbori a fost identificată tocmai de acest plan ca un pericol potențial pentru respectivele specii de coleptere.

- 234 Argumentele invocate de Republica Polonă pentru a demonstra că molidul nu este habitatul sau nu este, cel puțin, un habitat important al speciilor menționate nu pot fi, așadar, admise, întrucât aceste argumente contrazic în mod flagrant propriile constatări efectuate de autoritățile poloneze în PZO din 2015, pe care l-au elaborat în ceea ce privește situl Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 235 Nu se poate susține nici faptul că unele dintre aceleași specii nu ar fi prezente sau ar fi doar foarte puțin prezente în cadrul acestui sit, în condițiile în care sunt în mod explicit incluse în PZO din 2015 ca specii protejate în cele trei districte forestiere în cauză. În ceea ce privește afirmația potrivit căreia *Phryganophylus ruficollis* ar fi prezent doar în ariile de referință, este suficient să se constate că aceasta nu este susținută în niciun fel.
- 236 Rezultă de aici că anexa din 2016 și decizia nr. 51 sunt în mod inevitabil de natură să conducă la uciderea speciilor de coleoptere saproxilice menționate la punctul 233 din prezenta hotărâre, precum și la deteriorarea sau la distrugerea ariilor de reproducere și de odihnă ale acestora.
- 237 Nu este determinant, în această privință, faptul că speciile menționate sunt prezente în număr important în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. Astfel, după cum reiese din cuprinsul punctului 231 din prezenta hotărâre, articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate prevede un regim de protecție riguroasă a ariilor de reproducere și de odihnă ale speciilor care figurează la litera (a) din anexa IV la Directiva habitate, indiferent de numărul lor.
- 238 În consecință, al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, este întemeiat.

4. Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări

a) Argumentația părților

- 239 Comisia susține că, prin punerea în aplicare a operațiilor de gestionare forestieră activă în cauză, Republica Polonă nu a stabilit, cu încălcarea articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări, un sistem general de conservare care să prevină, printre altele, distrugerea deliberată a cuiburilor și perturbarea, în situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, a cucuvelei pitice, a minuniței, a ciocănitorii cu spate alb și a ciocănitorii de munte, aceste specii figurând în anexa I la directiva respectivă.
- 240 Articolul 5 din Directiva păsări ar impune statelor membre, la fel ca articolul 12 din Directiva habitate, nu doar instituirea unui cadru de reglementare complet, ci și luarea unor măsuri de conservare concrete și detaliate, inclusiv măsuri de executare eficiente. Acest regim ar rezulta din obligația de a opri declinul speciilor de păsări menționate la articolul 1 din respectiva directivă. Or, ar fi evident că creșterea semnificativă a volumului de lemn extras în habitatele de o importanță crucială pentru reproducerea sau pentru odihna unor specii care trăiesc în mod natural în stare sălbatică în situl în cauză ar crește riscul de distrugere a cuiburilor acestora și de perturbare deliberată, inclusiv în perioada lor de reproducere.
- 241 Într-adevăr, situl Natura 2000 Puszcza Białowieska ar fi aria cea mai importantă de prezență a ciocănitorii cu spate alb și a ciocănitorii de munte în Polonia. Arborii muribunzi și morți, în special molizii seculari, ar fi cele mai importante locuri de hrănire și de reproducere ale acestor două specii de ciocănitori. Eliminarea a mii de arbori colonizați de gândacul tipograf ar duce la o distrugere deliberată a habitatelor speciilor de ciocănitori menționate, precum și la o perturbare pe scară largă a populațiilor lor. În această privință, autoritățile poloneze nu ar fi prezentat vreo dovadă care să demonstreze că cele două specii de ciocănitori în cauză profită de pe urma intensificării tăierii arborilor pe locul habitatelor lor, în condițiile în care, dimpotrivă, aceasta ar fi de natură să accelereze diminuarea celor două specii de ciocănitori menționate. Mai mult, nu ar exista informații care să arate dacă, după încetarea

răspândirii gândacului tipograf, populația respectivelor specii de ciocănitori va reveni la un nivel mai mult sau mai puțin important. În sfârșit, ar trebui luat în considerare faptul că molizii se regenerează ei înșiși în zonele atacate de gândacul tipograf, fără nevoia unei intervenții umane.

- 242 Arborii muribunzi și morți ar fi, de asemenea, situri importante de cuibărire a cucuvelei pitice și a minuniței, care depind de cavitățile săpate de ciocănitori. Eliminarea pe scară largă a molizilor colonizați de gândacul tipograf ar fi un factor de distrugere majoră a ariilor lor de reproducere. Or, situl Natura 2000 Puszcza Białowieska ar fi una dintre cele mai importante arii de extindere a acestor specii de cucuvele. Faptul că concentrația cucuvelelor pitice pe acest sit este mai importantă decât concentrația medie a acestei specii în Polonia nu ar justifica efectuarea de operațiuni de gestionare forestieră activă susceptibile de a perturba specimene și de a distruge cuiburi ale speciei menționate.
- 243 De asemenea, ar reieși din informațiile obținute că înlăturarea și tăierea au avut loc în perioada de reproducere a celor patru specii în cauză. Or, anexa din 2016 și decizia nr. 51 ar permite tăierea fără limitare în timp. O încălcare a interdicției de perturbare a acestor specii în perioada de reproducere nu ar fi, prin urmare, exclusă.
- 244 Republica Polonă susține că evaluarea efectelor din 2015 a evidențiat că măsurile impuse pentru instituirea unui regim general de protecție a tuturor speciilor de păsări sălbatice fuseseră luate și conțineau, printre altele, interdicția de a distruge sau de a produce daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau a ouălor, precum și de eliminare a cuiburilor și de perturbare a acestora în mod deliberat în perioada de reproducere și de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor Directivei păsări.
- 245 Ținând seama de efectivele celor patru specii de păsări în cauză constatate în situl pădurii Białowieża, în cadrul datelor care figurează în FSD, nici prezența, nici modul de viață al vreuneia dintre acestea nu ar fi amenințate. Pe de altă parte, autoritățile poloneze s-ar fi angajat să păstreze cel puțin 60 de perechi din fiecare dintre aceste specii. În plus, în ansamblul siturilor Natura 2000 din Polonia, ar fi posibil să se constate efective ale celor două specii de ciocănitori în discuție mai importante decât cele care figurează în FSD. În special, valoarea indicelui global al abundenței populațiilor de păsări forestiere ar fi crescut cu 25 % în perioada 2000-2014.
- 246 Impactul pozitiv al răspândirii la scară largă a gândacului tipograf asupra supraviețuirii și a reproducerii ciocănitorilor nu ar putea fi decât temporar, întrucât, pe termen lung, această răspândire ar conduce la dispariția celor mai bătrâne părți ale pădurii, cu predominanța coniferelor. Reducerea constantă a răspândirii gândacului tipograf ar putea fi un factor de menținere a unei situații relativ stabile în ceea ce privește populațiile de ciocănitori.
- 247 Colapsul populațiilor de carnivore ca urmare a penuriei de hrană ar fi un fapt dovedit științific. Or, Comisia nu ar fi furnizat date științifice care să repună în discuție scenariul prezentat de transformare a mediului după răspândirea gândacului tipograf. Ar fi imposibil să se prevadă doar gradul transformării, și anume dacă scăderea efectivelor speciilor care beneficiază de proliferarea unei anumite specii de insecte s-ar limita la revenirea la situația anterioară răspândirii sau dacă, ținând seama de dispariția hranei și de imposibilitatea gândacului tipograf de a coloniza alți arbori, efectivul de ciocănitori ca urmare a acestei scăderi ar fi mai mic decât cel indicat, printre altele, în FSD în vigoare și descris în obiectivele de conservare a sitului în cauză.
- 248 Comisia ar ignora că procesele naturale care se derulează în siturile Natura 2000 sunt procese pe termen lung. Or, o limitare permanentă a răspândirii gândacului tipograf, și anume o limitare a acoperirii sale teritoriale și menținerea unei proporții mari de molizi în arboreturi, ar putea fi o operațiune de protecție activă care să mențină o situație relativ stabilă în raport cu populațiile de ciocănitori, într-o perspectivă pe termen lung. În ciuda efectelor negative potențiale asupra acestor populații, cauzate de operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză, dimensiunea respectivelor populații s-ar menține la un nivel relativ ridicat, conform PZO din 2015, și eventualele modificări ale

ariilor de repartizare a speciilor de păsări, care decurg din modele predictive de schimbare climatică, s-ar eşalona de-a lungul timpului. În consecință, efectul final al operațiunilor temporare puse în aplicare cu metodele aplicate în gestionarea forestieră ar putea permite remedierea diminuării importante ulterioare a efectivelor de ciocănitori.

249 În ceea ce privește cucuveaua pitică, pierderea locurilor de reproducere ca urmare a eliminării de molizi pe un procent de 5 % din situl în cauză ar fi iluzorie. Astfel, această specie, care cuibărește în cavitățile săpate de ciocănitori, în general de ciocănitorea pestriță mare, o specie ale cărei efective sunt numeroase, nu ar manifesta vreo preferință în ceea ce privește specia de arbori în care se reproduce. Mai mult, această cucuvea ar apărea adesea în medii degradate. Ea ar fi, astfel, mai frecventă în partea amenajată a pădurii Białowieża. De asemenea, minunița ar ocupa adesea cavitățile săpate de ciocănitorea neagră. Impactul eventual care decurge din eliminarea molizilor pe 5 % din suprafața sitului în cauză ar putea, prin urmare, să fie considerat ca inexistent din punctul de vedere al efectivelor de cucuvele pitice și de minunițe care ocupă pădurea Białowieża.

250 Pe de altă parte, conform unor informații finlandeze, gestionarea forestieră prin rărire, cu condiția ca proporția tăiată să nu depășească 50 % din spațiul forestier într-o perspectivă pe termen lung, nu numai că nu ar avea un impact negativ asupra acestor specii, ci ar conduce, prin creșterea accesibilității la hrană, la o creștere a reproducerii. În plus, dimensiunea populațiilor respectivelor specii ar crește și s-ar extinde la noi zone. Arborii denumiți „biocenotici”, printre care arborii scorburoși, ar fi lăsați în moarte biologică. În consecință, locurile potențiale de cuibărit ale cucuvelei pitice și ale minuniței ar rămâne accesibile, cu atât mai mult cu cât PZO din 2015 prevede operațiuni care constau în „conservarea, în cursul intervențiilor de gestionare, a tuturor pinilor și brazilor care conțin cavități aparente, cu excepția cazurilor de pericol pentru public”.

b) Aprecierea Curții

251 Articolul 5 din Directiva păsări impune statelor membre adoptarea măsurilor necesare pentru a stabili un sistem general de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1 din această directivă. Sistemul respectiv cuprinde, printre altele, potrivit articolului 5 literele (b) și (d) din directiva menționată, interzicerea distrugerii sau a producerii de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau a ouălor și a eliminării cuiburilor, precum și a perturbării deliberate a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor aceleiași directive.

252 Articolul 5 din Directiva păsări impune, astfel, ca statele membre să adopte un cadru legislativ complet și eficient (Hotărârea din 12 iulie 2007, Comisia/Austria, C-507/04, EU:C:2007:427, punctele 103 și 339, precum și Hotărârea din 26 ianuarie 2012, Comisia/Polonia, C-192/11, nepublicată, EU:C:2012:44, punctul 25), prin punerea în aplicare, după modelul articolului 12 din Directiva habitate, a unor măsuri concrete și specifice de protecție care trebuie să permită asigurarea respectării efective a interdicțiilor menționate mai sus care urmăresc, în esență, protejarea ariilor de reproducere și de odihnă ale păsărilor care intră sub incidența acestei directive. Pe de altă parte, aceste interdicții trebuie să se aplice fără restricție în timp (Hotărârea din 27 aprilie 1988, Comisia/Franța, 252/85, EU:C:1988:202, punctul 9).

253 În speță, trebuie amintit că anexa din 2016 și decizia nr. 51 prevăd, printre altele, tăierea molizilor colonizați de gândacul tipograf, precum și înlăturarea arborilor morți sau muribunzi.

254 Or, reiese fără echivoc din PZO din 2015 că molizii seculari colonizați de gândacul tipograf și arborii morți sau muribunzi constituie, cel puțin, un habitat important pentru cucuveaua pitică, pentru minuniță, pentru ciocănitorea cu spate alb și pentru ciocănitorea de munte, menționate în anexa I

la Directiva păsări. Într-adevăr, astfel cum s-a constatat deja la punctele 167 și 168 din prezenta hotărâre, înlăturarea acestui tip de arbori a fost identificată tocmai de acest plan ca un pericol potențial pentru respectivele specii de păsări.

- 255 Prin urmare, autoritățile poloneze, prin anexa din 2016 și prin decizia nr. 51, își rezervă dreptul să deroge de la protecția acestor păsări în cadrul operațiunilor de gestionare forestieră activă în cauză.
- 256 Or, trebuie constatat că nici această anexă, nici această decizie nu conțin restricții privind vârsta arborilor vizați de aceste operațiuni sau perioada în care aceste operațiuni vor putea fi puse în aplicare pe situl Natura 2000 Puszcza Białowieska. Anexa respectivă și decizia respectivă nu cuprind, astfel, nicio dispoziție concretă care să vizeze împiedicarea în mod efectiv a deteriorării sau a distrugerii ariilor de reproducere sau de odihnă ale păsărilor în cauză.
- 257 Evaluarea efectelor din 2015 nu permite, contrar susținerilor Republicii Polone, să se repună în discuție această concluzie, din moment ce această apreciere se limitează să indice, la punctul 4.2.3, că „trebuie să se asigure [...] suspendarea operațiunilor de gestionare forestieră în perioada de cuibărire”, fără a constata însă că au fost adoptate măsurile necesare pentru a stabili un regim general de protecție pentru toate speciile de păsări sălbatice.
- 258 În această privință, în măsura în care statul menționat invocă măsurile de conservare prevăzute de PZO din 2015 privind cavitățile aparente în pini și în brazi, este suficient să se amintească faptul că, astfel cum s-a constatat deja la punctul 215 din prezenta hotărâre, din cuprinsul punctului 4.2.4 din evaluarea efectelor din 2015 reiese că, potrivit autorităților poloneze, acest plan a devenit „cadu[c]” și că, prin urmare, nu este aplicat de acestea. Statul membru menționat nu poate, așadar, invoca dispozițiile PZO din 2015 pentru a justifica faptul că operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză nu vor provoca deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă ale păsărilor protejate din situl Natura 2000 Puszcza Białowieska.
- 259 În aceste condiții, trebuie să se considere că anexa din 2016 și decizia nr. 51, a căror punere în aplicare ar conduce în mod inevitabil la deteriorarea sau la distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă ale speciilor de păsări menționate, nu conțin măsuri concrete și specifice de protecție care ar permite atât excluderea din domeniul lor de aplicare a atingerilor aduse în mod deliberat vieții și habitatului păsărilor în cauză, cât și asigurarea respectării efective a interdicțiilor de a distruge sau de a produce daune în mod deliberat cuiburilor sau ouălor acestora ori de a le elimina cuiburile, precum și de a le perturba în mod deliberat, în special în perioada de reproducere sau de maturizare.
- 260 Niciunul dintre argumentele invocate de Republica Polonă nu este de natură să repună în discuție această concluzie.
- 261 În primul rând, în măsura în care acest stat invocă răspândirea gândacului tipograf, trebuie să se respingă ansamblul argumentelor sale pentru aceleași motive precum cele care figurează la punctele 173-181 din prezenta hotărâre.
- 262 În al doilea rând, în măsura în care Republica Polonă susține că populațiile de păsări în cauză au rămas stabile sau chiar au crescut, trebuie subliniat că Curtea a statuat deja că o astfel de împrejurare nu poate repune în discuție existența unei încălcări a articolului 4 alineatul (4) din Directiva păsări, care impune statelor membre să ia măsurile necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor sau orice alt efect negativ asupra păsărilor, din moment ce obligațiile de protecție există chiar înainte de a se constata o diminuare a numărului de păsări sau înainte de a se concretiza riscul de dispariție a unei specii de păsări protejate (Hotărârea din 14 ianuarie 2016, Comisia/Bulgaria, C-141/14, EU:C:2016:8, punctul 76, și Hotărârea din 24 noiembrie 2016, Comisia/Spania, C-461/14, EU:C:2016:895, punctul 83).

- 263 Trebuie să se constate că aceste considerații, care se referă la regimul general de protecție a păsărilor prevăzută în această dispoziție, se aplică, *a fortiori*, în cadrul protecției specifice prevăzute la articolul 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări.
- 264 De altfel, trebuie subliniat că Republica Polonă s-a limitat să susțină că nici prezența, nici modul de viață al celor patru specii de păsări tipice pentru pădurile naturale, și anume cucuveaua pitică, minunița, ciocănitoarea cu spate alb și ciocănitoarea de munte, nu ar fi amenințate de operațiunile de gestionare forestieră activă în cauză. Aceasta s-a prevalat, în special, în acest scop, de datele aferente anilor 2014 și 2015 pentru a demonstra că efectivele de ciocănitori cu spate alb nu au scăzut. Or, asemenea date sunt anterioare aplicării acestor operațiuni. În ceea ce privește faptul că ar fi posibil să se găsească în alte situri Natura 2000 situate în Polonia efective de ciocănitori cu spate alb și de ciocănitori de munte mai importante decât cele indicate în FSD în vigoare pentru situl Natura 2000 Puszcza Białowieska, acesta nu este de natură să infirme constatarea potrivit căreia operațiunile respective sunt de natură să amenințe stabilitatea populației acestor două specii în acest din urmă sit.
- 265 În sfârșit, în al treilea rând, în măsura în care Republica Polonă susține că tăierea de molizi nu riscă să aducă atingere în mod semnificativ integrității habitatului cucuvei pitice și minuniței, argumentația acesteia nu poate fi reținută, având în vedere că, pe de o parte, reiese cu claritate din PZO din 2015 că molidul constituie principalul habitat al acestor specii de păsări și că, pe de altă parte, în districtul Białowieża, anexa din 2016 prevede, în esență, triplarea volumului de lemn exploatabil, în special molizi.
- 266 În consecință, al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări, este întemeiat.
- 267 Este necesar, prin urmare, să se admită în întregime acțiunea introdusă de Comisie.
- 268 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se constate că Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin:
- în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, întrucât a adoptat o anexă la planul de gestionare forestieră a districtului forestier Białowieża fără a se asigura că această anexă nu urma să aducă atingere integrității SIC și a APS care constituie situl Natura 2000 Puszcza Białowieska;
 - în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva habitate, precum și al articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări, întrucât a omis să adopte măsurile de conservare necesare în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale care figurează în anexa I la Directiva habitate și ale speciilor care figurează în anexa II la această directivă, precum și ale speciilor de păsări menționate în anexa I la Directiva păsări și ale speciilor migratoare care nu sunt cuprinse în anexa menționată și care apar în mod regulat, pentru care au fost desemnate SIC și APS care constituie situl Natura 2000 Puszcza Białowieska;
 - în temeiul articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva habitate, întrucât a omis să asigure o protecție strictă a coleopterelor saproxilice, și anume gândacului curcubeu al pinului (*Buprestis splendens*), a gândacului de scoarță roșu (*Cucuius cinnaberinus*), a *Phryganophilus ruficollis* și a *Pytho kolwensis*, menționate în anexa IV la această directivă, cu alte cuvinte întrucât nu a interzis uciderea deliberată sau perturbarea acestora ori deteriorarea sau distrugerea ariilor lor de reproducere în districtul forestier Białowieża, și
 - în temeiul articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva păsări, întrucât a omis să asigure protecția speciilor de păsări menționate la articolul 1 din această directivă, în special a cucuvei pitice (*Glaucidium passerinum*), a minuniței (*Aegolius funereus*), a ciocănitorii cu spate alb (*Dendrocopos leucotos*) și a ciocănitorii de munte (*Picoides tridactylus*), cu alte cuvinte întrucât nu s-a asigurat ca

aceste specii să nu fie ucise sau perturbate în perioada de reproducere și de maturizare și să nu aibă loc distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau a ouălor sau eliminarea acestora în districtul forestier Białowieża.

VI. Cu privire la cheltuielile de judecată

²⁶⁹ Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Polone la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Polonă a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

1) Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin:

- în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17/UE a Consiliului din 13 mai 2013, întrucât a adoptat o anexă la planul de gestionare forestieră a districtului forestier Białowieża fără a se asigura că această anexă nu urma să aducă atingere integrității sitului de importanță comunitară și ariei de protecție specială PLC200004 Puszcza Białowieska;
- în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 92/43, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, precum și al articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, întrucât a omis să adopte măsurile de conservare necesare în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale care figurează în anexa I la Directiva 92/43, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, și ale speciilor care figurează în anexa II la această directivă, precum și ale speciilor de păsări menționate în anexa I la Directiva 2009/147, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, și ale speciilor migratoare care nu sunt cuprinse în anexa menționată și care apar în mod regulat, pentru care au fost desemnate situl de importanță comunitară și aria de protecție specială PLC200004 Puszcza Białowieska;
- în temeiul articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (d) din Directiva 92/43, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, întrucât a omis să asigure o protecție strictă a coleopterelor saproxilice, și anume gândacul curcubeu al pinului (*Buprestis splendens*), gândacul de scoarță roșu (*Cucuius cinnaberinus*), *Phryganophilus ruficollis* și *Pytho kolwensis*, menționate în anexa IV la această directivă, cu alte cuvinte întrucât nu a interzis uciderea deliberată sau perturbarea acestora ori deteriorarea sau distrugerea ariilor lor de reproducere în districtul forestier Białowieża, și
- în temeiul articolului 5 literele (b) și (d) din Directiva 2009/147, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2013/17, întrucât a omis să asigure protecția speciilor de păsări menționate la articolul 1 din această directivă, în special a cucuvelei pitice (*Glaucidium passerinum*), a minuniței (*Aegolius funereus*), a ciocănitorii cu spate alb (*Dendrocopos leucotos*) și a ciocănitorii de munte (*Picoides tridactylus*), cu alte cuvinte întrucât nu s-a asigurat ca aceste specii să nu fie ucise sau perturbate în perioada de reproducere și de maturizare și să nu aibă loc distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau a ouălor sau eliminarea acestora în districtul forestier Białowieża.

2) Obligă Republica Polonă la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături